

2002

Den sociala situationen i Europeiska unionen

- Översikt -

Den sociala situationen i Europeiska unionen 2002

- Sammanfattning -

Innehållsförteckning

Inledning	5
I Viktiga utvecklingstendenser på det sociala området	7
1.1 Befolkningsutveckling	7
1.2 Några aspekter på levnadsvillkor	7
II Hur har utgifterna för det sociala skyddet och välfärden utvecklats?	10
III Rörlighet och migration – nya utmaningar	12
3.1 EU-medborgarnas rörlighet	12
3.2 Invandring från länder utanför EU	14
Bilagor	17
Nyckelindikatorerna	18
Den åldrande befolkningen	18
Migration och asyl	18
Utbildning	19
Livslångt lärande	19
Sysselsättning	20
Sysselsättningen bland äldre	20
Arbetslöshet	21
Ungdomsarbetslöshet	21
Långtidsarbetslöshet	22
Utgifter för det sociala skyddet	22
Förmåner vid ålderdom	23
Inkomstfördelning och regional sammanhållning	23
Låginkomsthushåll	24
Hushåll där ingen har förvärsarbete och hushåll med låga löner	24
Kvinnor i beslutsfattandet	25
Kvinnors förvärsfrekvens	25
Kvinnors och mäns löner	26
Förväntad livslängd och förväntad hälsa	26
Olycksfall och arbetsrelaterade hälsoproblem	27
Nyckelindikatorerna per medlemsstat	29
Eurostat Dashops	31

Inledning

Sedan Europeiska rådets möte i Lissabon har socialpolitiken och dess samverkan med sysselsättningspolitiken och den ekonomiska politiken getts mycket större utrymme i den politiska debatten på EU-nivå. Den periodiska övervakning av den sociala situationen i EU som denna publikation tillhandahåller får ökad betydelse i ljuset av den europeiska sociala dagordningen och de nya processerna för social integration och pensioner.

Den demografiska och sociala utvecklingen, globaliseringen, förändringar på informations- och kommunikationsområdet och den nya ekonomi som därigenom skapas är viktiga drivkrafter som leder till nya utmaningar och möjligheter. Syftet med denna rapport är att belysa den sociala utveckling som blir följden och fastställa vilka konsekvenser den får för centrala poli-

tikområden. Genom att utveckla förmågan att bättre förutse och hantera förändringar får vi bättre förutsättningar att möta dessa utmaningar både i ekonomin och samhället.

I denna publikation, som är indelad i tre kapitel, ges en sammanfattning och kommentarer till huvudrapporten. I det första kapitlet ges en översikt över de främsta utvecklingstendenserna på det sociala området, med aktuell statistik på EU-nivå. Det andra kapitlet innehåller en kortfattad analys av utvecklingen under det senaste årtiondet när det gäller utgifter för det sociala skyddet. I det tredje kapitlet granskas årets tema, dvs. geografisk rörlighet, särskilt med avseende på hur olika typer av rörlighet – från pendling till migration – samverkar med de sociala strukturerna i samhället i EU.

1 Viktiga utvecklingstendenser på det sociala området

1.1 Befolkningsutveckling

Befolkningsutvecklingen är en bra utgångspunkt när man vill få en bild av den sociala situationen.

Européerna lever längre... Den förväntade livslängden – både vid födseln och vid uppnådd pensionsålder – förväntas fortsätta öka.

Men födelsetalen är fortfarande mycket låga... Födelsetalen minskar inte längre i samma takt som för några år sedan, men de är fortfarande mycket låga och det finns inga tecken på en ökning inom den närmaste framtiden.

Det betyder att EU:s befolkning åldras... De allt lägre födelsetalen och de större årskillnaderna leder till att arbetskraften blir allt äldre. När efterkrigstidens stora årsklasser börjar gå i pension 2010, kommer arbetskraften troligen att krympa och den demografiska försörjningsbördan kommer plötsligt att öka. Idag utgör gruppen äldre människor 16 % av den totala befolkningen, vilket motsvarar ungefär en fjärdedel av befolkningen i arbetsför ålder (15-64 år). Andelen förväntas ha ökat till 27 % 2010. Samtidigt kommer andelen "mycket gamla" (som fyllt 80 år) att öka med nära 50 % under de kommande 15 åren.

EU-befolkningens storlek och tillväxtnummer håller på att förändras. Efter århundraden av kontinuerlig tillväxt ser vi nu slutet på befolkningstillväxten i Europa. I flertalet regioner i EU kommer befolkningen sannolikt att stagnera eller börja minska före 2015. När detta inträffar och hur stor förändringen blir kommer dock att variera avsevärt mellan länderna.

Eftersom de inhemska faktorerna för befolkningstillväxt försvagas, har *internationell migration snabbt blivit en allt viktigare faktor för befolkningstillväxten*. Under de senaste fem åren har migrationen mellan länder utgjort 70 % av befolkningsökningen inom EU. Detta fenomen får ännu större betydelse i perspektivet av en åldrande och krympande arbetskraft.

Samtidigt blir hushållen allt mindre... Tre utvecklingstendenser bör lyftas fram när det gäller förändringar i fråga om hushålls- och familjemönster. Det har skett en successiv minskning av andelen hushåll som består av två eller flera vuxna och hemmavarande barn, från 52 % 1988 till 46 % 2000. Antalet ensamstående ökar och hushållens genomsnittliga storlek minskar. Andelen barn som lever i enförälderfamiljer (oftast med mamman) är liten, men har ökat betydligt de senaste 15 åren – 1998 bodde 13 % av alla hemmavarande barn med en förälder, jämfört med bara 8 % 1983. Det har blivit allt vanligare att man inleder ett parförhållande som sammanboende, eftersom yngre människor tenderar att inte gifta sig förrän de vill skaffa barn eller känner sig säkra på att förhållandet blir varaktigt. Andelen unga människor (under 30 år) i parförhållanden som sammanbor hade 1998 uppnått 33%.

Dessa utvecklingstendenser finns i hela EU, men är olika starka i olika medlemsstater.

1.2 Några aspekter på levnadsvillkor

Under de senaste åren har de flesta EU-medborgare fått bättre levnadsvillkor tack vare en stark och ihållande ekonomisk tillväxt och ökad sysselsättning. Omkring 166 miljoner människor förvärvsarbetade i EU 2000, vilket motsvarar en ökning med 10 miljoner sedan 1995 och en förvärvsfrekvens på 63,3 %. Kvinnor har stått för huvuddelen av sysselsättningsökningen. Det totala antalet arbetslösa i de femton EU-medlemsstaterna har minskat till cirka 14 miljoner (dvs. 8,2 % av arbetskraften), vilket är den lägsta arbetslösheten sedan 1992. Trots denna positiva utveckling är arbetslösheten för hög – risken för fattigdom och social utslagning är fortfarande reell för en betydande andel av EU:s befolkning. Dessutom bidrar den senaste tidens försämrade ekonomiska utveckling också till ytterligare utmaningar.

En hastig blick på tre aspekter på levnadsvillkor som är viktiga faktorer för medborgarnas livskvalitet – hälsa, inkomst och utbildning – visar följande:

Hälsan förbättras, men det finns fortfarande betydande sociala skillnader i fråga om hälsotillståndet

Européerna anser att hälsa är en avgörande faktor för livskvaliteten (se Den sociala situationen i Europeiska unionen, 2001). Undersökningar av sociala faktorer som påverkar hälsan visar att utbildning, inkomst, kvalitet i arbetet och adekvata bostäder har en positiv korrelation med god hälsa. En rad undersökningar visar att det finns stora skillnader mellan olika socialgrupper när det gäller hälsotillståndet och att skillnaden i fråga om förväntad livslängd blir allt större mellan fattiga och rika i samhället¹.

I EU som helhet anger 10 % av de vuxna (över 16 år) att de har "dålig" eller "mycket dålig" hälsa, medan 68 % beskriver sin hälsa som "god" eller "mycket god" och 22 % som "ganska god". Andelen personer i gruppen "dålig" eller "mycket dålig" ökar med åldern – nära en av fyra äldre finns i denna kategori. Fler kvinnor än män i alla åldrar beskriver sin hälsa som "dålig" eller "mycket dålig". Det är också vanligare bland låginkomsttagare (13 %) än höginkomsttagare (5 %) (den mest lågavlönade femtedelen jämförd med den mest högavlönade femtedelen).

För både män och kvinnor är hjärt-kärlsjukdomar den vanligaste dödsorsaken i hela EU (utom Frankrike). Olyckor och förgiftning är vanligast bland ungdomar (15-34 år), men orsakar bara en liten del av dödsfallen bland dem som fyllt 55 år. Cancer är den vanligaste dödsorsaken i åldersgruppen 45-64 år. Bland dem som fyllt 75 år står hjärt-kärlsjukdomar för omkring hälften av dödsfallen.

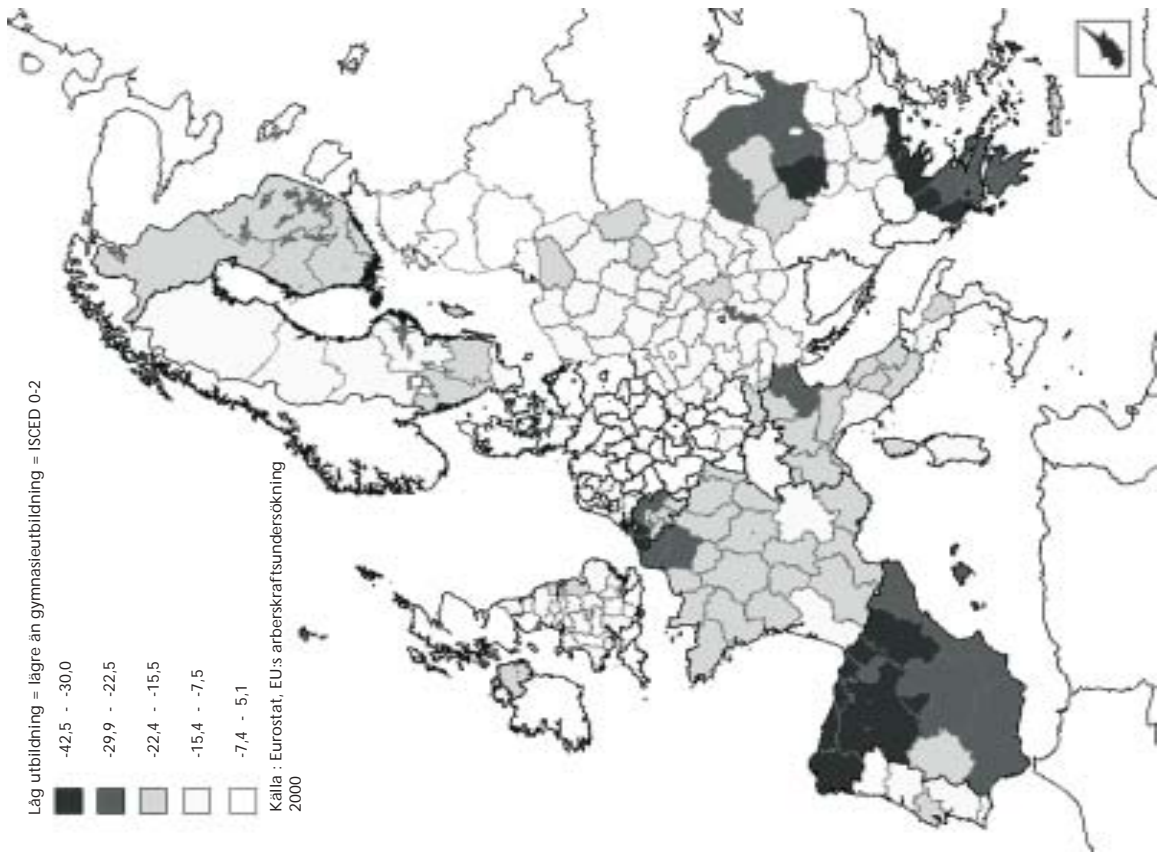
¹ Se exempelvis OECD, *Regards sur la Santé*, 2001. *Preparing for an aging world: the case for cross national research*, NAS, 2001. World Health Report, 2000.

**Högre utbildningsnivå: minskad andel lågutbildade
(skillnaden mellan andelen lågutbildade i åldersgrupperna
25-34 år respektive 45-54 år), år 2000**

Låg utbildning = lägre än gymnasieutbildning = ISCED 0-2

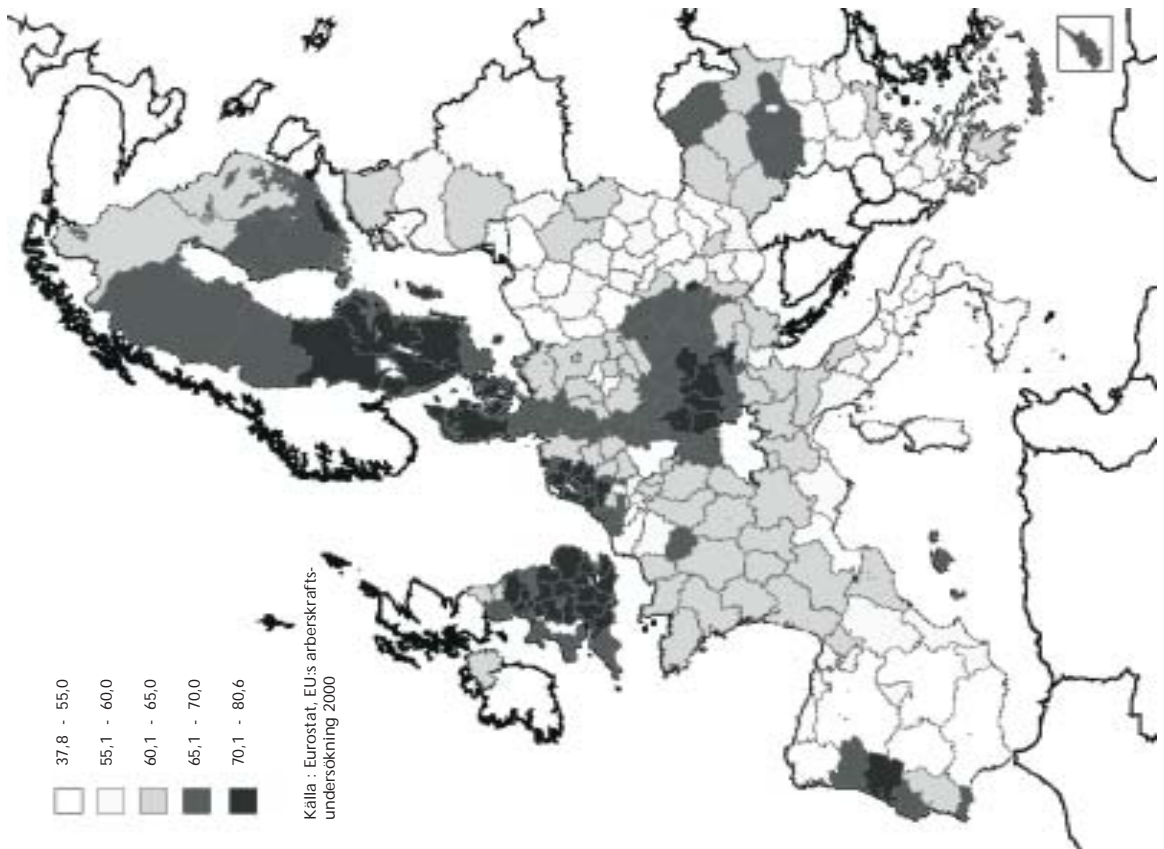
Källa: Eurostat, EU:s arbetskraftsundersökning 2000

Förvärvsfrekvens (åldersgruppen 15-64 år) - År 2000

Källa: Eurostat, EU:s arbetskraftsundersökning 2000

Utbildning: Tillgång och utbildningsnivå förbättras, men inte för alla

Utbildningsnivån har ökat avsevärt under de senaste trettio åren, särskilt bland kvinnor. Idag har över 76 % i åldersgruppen 25-29 år gymnasieutbildning. Den ökade utbildningsnivån är ett av de viktigaste framstegen de senaste årtiondena. En av fem i åldersgruppen 45-54 år hade 2000 genomgått högre utbildning, jämfört med en av fyra i åldersgruppen 25-34 år. En jämförelse av dessa två grupper visar att andelen lågutbildade minskat från 41 % till 26 %. Samtidigt lämnar dock 20 % av de som är mellan 18 och 24 år utbildningssystemet med i bästa fall en utbildning på grundskolenivå.

I hela EU gäller att högre utbildningsnivå ger bättre utbildningsmöjligheter. Under 2000 hade 8 % av EU:s befolkning i åldersgruppen 25-64 år deltagit i någon form av utbildning eller fortbildning (vid något tillfälle under de senaste fyra veckorna). Sådan utbildningsverksamhet tycks förekomma i större omfattning i de nordiska länderna, Nederländerna och Storbritannien. Det är mindre troligt att äldre får utbildning än yngre. Kvinnor deltar i fortbildning i mycket större utsträckning i de nordliga medlemsstaterna än i de sydliga.

Sysselsättningsmöjligheter på regional nivå – utbildning har en viktig roll

Under perioden 1996-2000 ökade sysselsättningen kraftigt i alla regioner för arbetstagare med gymnasieutbildning eller högre utbildning, samtidigt som den minskade för arbetstagare med lägre utbildning. Bilden skiljer sig åt mellan de olika regionerna, beroende på aktuella sysselsättningsciffror och de framsteg som görs i fråga om utbildningsnivå. Kartorna 1 och 2 visar till exempel att vissa regioner i norra Spanien med relativt låg sysselsättning har gjort stora framsteg när det gäller utbildningsnivån. Därför har Spanien goda möjligheter att öka den totala förvärvsfrekvensen och erbjuda bättre arbetstillfällen till mer kvalificerade arbetstagare. I andra änden av skalan finns Danmark, där den mycket höga förvärvsfrekvensen och den gynnsamma kombinationen av utbildningsnivåer i befolkningen innebär att det finns mindre utrymme för att öka förvärvsfrekvensen.

Inkomstfördelning: oförändrad situation för låginkomsthushåll

Den årliga nettomedianinkomsten uppgick 1998 till cirka 11 700 PPS (purchasing power standards, köpkraftsstandarder) (befolkningsviktat genomsnitt för EU-15). I de flesta medlemsstater kommer cirka 70 % av inkomsten från förvärvsarbete, cirka 25-30 % från pensioner och andra sociala förmåner och återstoden från kapital och andra privata källor.

Även om de sociala förmånerna inte utgör någon stor del av inkomsten, får 73 % av EU-medborgarna sådana transfereringar, antingen direkt eller indirekt genom andra familjemedlemmar.

På EU-nivå fick den fattigaste femtedelen av befolkningen 8 % av den totala inkomsten 1998, medan den rikaste femtedelen fick 39 %, dvs 5,4 gånger så mycket. I medlemsstater med lägre genomsnittsinkomst är inkomstskillnaderna ofta större. Klyftan mellan de bäst och de sämst ställda är minst i Danmark (2,7), Finland (3,0) och Sverige (3,4) och störst i de sydliga medlemsstaterna, Belgien, Storbritannien och Irland.

Under 1998 befann sig 18 % av EU-medborgarna – 68 miljoner människor – i riskzonen för fattigdom, dvs. deras medianinkomst var mindre än 60 % av den nationella medianinkomsten. Omkring hälften av dessa människor hade levt med denna situation minst tre år i följd. Flera typer av hushåll löper större risk att drabbas av fattigdom – ensamstående föräldrar med hemmavarande barn samt ensamboende ungdomar, äldre och kvinnor.

Arbetslöshet och låg lön är viktiga orsaker till fattigdom och social utslagning. Risken att drabbas av fattigdom var 1998 51 % i hushåll där ingen i arbetsför ålder förvärvsarbetade – ungefär 2,3 gånger högre än hushåll där minst en person förvärvsarbetade.

2 Hur har utgifterna för det sociala skyddet och välfärden utvecklats?

Det sociala skyddet är en hörnsten i EU:s politik för att bekämpa fattigdom och stärka den sociala sammanhållningen. Vid Europeiska rådets senaste möten har man också betonat att det sociala skyddet är en viktig del av den ekonomiska utvecklingen i EU. I detta kapitel granskas utvecklingen i fråga om utgifter för det sociala skyddet. Kapitlet innehåller också en analys av de sociala transfereringarnas effekter på inkomstfördelningen och en undersökning av de sociala transfereringarnas förekomst och storlek på hushållsnivå².

Det sociala skyddet betyder mycket för den sociala situationen

De sociala trygghetssystemen i EU medför stora utgifter. Bruttoutgifterna för det sociala skyddet i EU uppgick 1998 till 27,7 % av BNP. De europeiska trygghetssystemen består av en socialförsäkringsdel (omfördelning mellan olika faser i livet) och en fördelningspolitisk del (omfördelning mellan olika inkomstgrupper). Trygghetssystemen betyder mycket för att förbättra levnadsvillkoren för flertalet EU-medborgare. Effekterna varierar mellan medlemsstaterna beroende på skillnader i fråga om skatte- och förmånsstrukturen och närliggande politikområden.

Flertalet EU-medborgare lever i ett hushåll som får minst en typ av social förmån³. I Grekland, Italien och Spanien ligger andelen på 50-60 %, jämfört med 80-95 % i resten av EU.

Sociala förmåner innebär att färre riskerar att drabbas av fattigdom. Risken minskar i alla medlemsstater, men minskningen varierar från 5-15 % i Grekland och Italien till över 70 % i Finland. Genomsnittet för EU är 31 %.

Skillnader mellan medlemsstaterna i fråga om utgifter för det sociala skyddet

Bruttoutgifterna för det sociala skyddet i EU 1998 motsvarar 5 600 ecu (övergång från ecu till euro 1999) per person. Om man justerar resultatet efter de skillnader i prisnivå som finns mellan länderna och istället mäter utgifterna per person i PPS, varierar de från 8 600 i Luxemburg och 7 100 i Danmark till 3 100 i Grekland och Portugal. Genomsnittet för EU var cirka 5 500 PPS per person.

Även mätt på detta sätt varierar de sociala utgifterna kraftigt mellan medlemsstaterna. Som framgår av förra årets rapport⁴ finns det ett relativt nära samband mellan utgifter för det sociala skyddet och BNP per capita. Man bör dock hålla i minnet att skillnaderna i fråga om utgifter för det sociala skyddet inte nödvändigtvis motsvarar några verkliga skillnader i fråga om de insatser som görs för att främja medborgarnas välbefinnande och utveckla en effektiv eko-

nomi. Det avgörande är åtgärdernas inriktning (t.ex. aktiva kontra passiva åtgärder) och effekter (t.ex. nettovärde och kostnadseffektivitet). Bruttoutgifterna kan dessutom ge en förvrängd bild av situationen.

Bruttoutgifter kontra nettoutgifter

Bruttoutgifterna kan ge en inexact bild av det reella pengaflödet. Bruttoutgifterna tar inte hänsyn till skatter eller sociala avgifter som kan tas ut på förmånerna. Dessutom ingår inte så kallade skatteutgifter, dvs. transfereringar genom skattelättnader eller avdrag, snarare än direkt genom kontantutbetalningar.

Uppgifterna om nettoutgifter för det sociala skyddet i EU-15 finns ännu inte tillgängliga. För 1995 har OECD⁵ dock uppskattat omfattningen av skatter och sociala avgifter på förmåner samt av skatteutgifter i några av EU:s medlemsstater. Om man sedan tittar på nettoutgifter istället för bruttoutgifter är variationerna mellan medlemsstaterna mycket mindre. Länderna hamnar också i en annan rangordning efter utgifter i förhållande till BNP. Det är särskilt värt att notera att utgifterna i Sverige med detta beräkningsätt ungefär motsvarar Tysklands (ca. 28,5 % av BNP), medan utgifterna i Danmark och Nederländerna faller under Storbritanniens och Belgiens nivå.

Om vi går ett steg längre och använder uppgifter från Europeiska hushållsundersökningen för att studera kostnaderna för det sociala skyddet uttryckta som nettoförmåner i PPS per person på hushållsnivå, ändras medlemsstaternas rangordning efter utgiftsnivå ännu mer. Nu är det plötsligt Belgien och Finland som har störst utgifter för det sociala skyddet. Detta visar att man måste vara försiktig med att rangordna medlemsstaterna efter deras utgifter för det sociala skyddet – och ännu försiktigare med att dra slutsatser om den relativa effekten på medborgarna och ekonomin enbart utifrån utgiftsstatistiken.

Tills dess att statistik över nettoutgifter blir tillgängliga för EU-15 måste vi dock förlita oss till statistiken över bruttoutgifter när det gäller rapporteringen om hur utgifterna utvecklats.

Förändring av bruttoutgifterna för det sociala skyddet 1990-1998

Förändringarna av bruttoutgifterna för det sociala skyddet i procent av BNP under det senaste årtiondet avspeglar cykliska förändringar och visar att vissa medlemsstater håller på att komma ifatt.

Bruttoutgifterna för det sociala skyddet i EU ökade mindre än BNP mellan slutet av tillbakagången 1994 och 1998, då den ekonomiska återhämtningen var på god väg.

2 Huvudsaklig källa är uppgifter sammanställda av Eurostat i Esspros, det europeiska systemet för integrerad statistik över social trygghet.

3 Europeiska hushållsundersökningen 1997.

4 Den sociala situationen i Europeiska unionen, 2001: del 2, s. 50-54.

5 Willem Adema, *Net social expenditure, Labour Market and Social Policy Occasional Papers*, No.39, OECD, 1999.

Denna minskning av utgifterna för det sociala skyddet i förhållande till BNP⁶ skedde i de flesta medlemsstater under perioden 1994-1998, på samma sätt som ökningarna under de föregående fyra åren var allmänt förekommande.

Förändring av bruttoutgifterna för det sociala skyddet efter förmånslag 1990-1998

Under perioden 1990-1998 ökade utgifterna särskilt starkt inte för ålderspensioner eller hälso- och sjukvård, utan för bostadsbidragen. Med en årlig ökning på nära 5 % i köpkraftstermer var det under denna åttaårsperiod bland annat bostadsbidragen som stod för den största ökningen i EU. Ökningen skedde till största delen i början av perioden, vilket kan förklaras av att arbetslösheten då var högre.

Familjeförmåner (inbegripet moderskapsförmåner) hade också ökat kraftigt med cirka 3,5 % per år i köpkraftstermer. I fyra länder (Nederländerna, Österrike, Finland och Sverige) minskade dessa utgifter under perioden 1994-1998, medan de ökade med över 6 % om året i Tyskland, Spanien, Irland och Luxemburg.

Utgifterna för handikappförmåner ökade också med cirka 3,5 %. Även här skedde ökningen till största delen i början av perioden, utom i Grekland och Irland. I Nederländerna minskade dock dessa utgifter med 6 % om året under fyraårsperioden från 1994 på grund av att systemet stramades åt och att ansvaret för utbetalning övergick från staten till arbetsgivarna.

Utgifterna för förmåner vid ålderdom och hälso- och sjukvård ökade med cirka 2,5 % om året i köpkraftstermer under åttaårsperioden. I båda fallen ökade utgifterna inte lika mycket under den andra hälften av perioden. I sju av de femton medlemsstaterna ökade dock utgifterna med minst 3 % om året under fyraårsperioden från 1994. I Grekland och Portugal ökade förmånerna vid ålderdom med över 7 % om året.

Utgiftsökningen för arbetslöshetsförmåner i EU var i genomsnitt mindre än 1,5 % per år.

Fördelningpolitiska effekter av sociala transfereringar

Alla medlemsstater använder sina trygghets- och skattesystem⁷ för att påverka den inkomstfördelning som marknaden skapat. En närmare granskning av de fördelningpolitiska effekterna av socialt skydd och beskattning ger intressanta resultat. Sociala transfereringar (och skatter) bidrar avsevärt till att minska marknadens inkomstskillnader på hushållsnivå i hela EU, även om effekten varierar mellan länderna. Dessa variationer hänger inte bara samman med den totala mängden sociala transfereringar, utan beror också på i vilken utsträckning transfereringarna är målinriktade. Transfereringarnas effekt när det gäller att minska de inkomstskillnader som marknaden ger upphov till varierar från omkring 40 % i Sverige, Finland och Frankrike till omkring 20 % i Portugal. I alla medlemsstater bidrar de sociala förmånerna mer till att minska inkomstskillnaderna än skatterna⁸.

I hela EU gäller att det sociala skyddet består av olika kombinationer av den offentliga, privata, formella och informella sektorn. Förhållandet mellan dessa fyra inslag kommer sannolikt att förändras, eftersom vi står inför en ny utmaning, nämligen ett åldrande samhälle. När hushållen blir allt mindre och både män och kvinnor arbetar, minskar familjens möjligheter till omvårdnad och en större andel av omsorgen måste tillhandahållas och finansieras av den formella sektorn. Medlemsstaternas regeringar försöker också skapa jämvikt i socialförsäkringssystemen när det gäller till exempel pensioner och förmåner vid invaliditet och sjukdom, och detta kommer sannolikt att leda till att vissa utgifter och utgifter överförs från de offentliga systemen till yrkesbaserade och individuella system.

Vi kan därför förvänta oss att utgiftsstatistiken i framtiden kommer att omfatta en större andel av välfärdstjänster. Samtidigt blir det nödvändigt att alla formella utgifter, oavsett om det gäller offentliga, yrkesbaserade eller privata system, ingår i statistiken.

6 Det är viktigt att hålla i minnet att förändringar av socialskyddsutgifternas andel av BNP inte nödvändigtvis innebär att nya riktlinjer har införts. Orsaken kan helt enkelt vara konjunktursvängningar: När BNP ökar, minskar den relativa andelen trots att utgifterna kan vara lika stora eller till och med större – och tvärtom.

7 Man har enbart undersökt socialförsäkringsförmåner som ersätter och kompletterar inkomst samt direkta skatter och socialförsäkringsavgifter. På grund av bristfälliga uppgifter utelämnas indirekta skatter (t.ex. moms och punktskatter) och förmåner som betalas ut som ersättning för särskilda kostnader (t.ex. utgifter för hälso- och sjukvård).

8 Baserat på beräkningarna av Gini-koefficienten.

3 Rörlighet och migration – nya utmaningar

De två främsta slag av geografisk rörlighet som behandlas i detta avsnitt är migration inom EU samt inflödet av tredjelandsmedborgare till EU.

Rätten till fri rörlighet är en grundläggande rättighet enligt EG-fördraget. Unionsmedborgarna har tillgång till arbetsmarknaden i alla medlemsstater och har i samband med detta rätt att tillsammans med sin familj bosätta sig i det land de väljer. Diskriminering på grund av medborgarskap är förbjuden. Fri rörlighet kan innebära att man flyttar till en annan medlemsstat eller pendlar varje dag eller varje vecka över en nationsgräns.

Rörligheten behandlas ofta inom ramen för sysselsättningspolitiken, där den betraktas som ett centralt inslag för att skapa ökad flexibilitet och hantera obalanser på arbetsmarknaden. Fortsatt skapande av nya arbetstillfällen och snabba förändringar när det gäller efterfrågan på arbetskraft, särskilt sedan 1997, har gjort behovet av en rörlig arbetskraft ännu mer markant. På EU-nivå har debatten varit särskilt relevant inom ramen för den europeiska sysselsättningsstrategin. Arbetskraftens rörlighet har en yrkesmässig och en geografisk dimension. Medan yrkesmässig rörlighet mellan olika arbeten och livslångt lärande är de viktigaste faktorerna för att arbetskraften ska kunna anpassa sig till nya ekonomiska förhållanden, kan geografisk rörlighet spela en viktig roll när det gäller att åtgärda en brist på arbetskraft och främja ekonomisk utveckling.

Den geografiska rörligheten påverkar inte bara sysselsättningen, utan har även viktiga sociala och kulturella följderna. Det gäller särskilt migration. Det ökande antalet invandrare från länder utanför EU upplever en rad olika socioekonomiska förhållanden, vilket innebär nya utmaningar för värdländerna. Men invandringen innebär också ett möte mellan olika kulturer, vilket ger nya möjligheter att dela med sig av kunskaper och låta sig berikas av andra kulturer.

3.1 EU-medborgarnas rörlighet

Trots de betydande framsteg som gjorts i EU under de senaste årtiondena med att undanröja hindren för den fria rörligheten för personer, är den geografiska rörligheten mycket låg jämfört med hur den var på 1950- och 1960-talet. Idag ligger den geografiska rörligheten mellan medlemsstaterna på mellan 0,1 och 0,2 procent av den totala befolkningen per år. Dessutom hänger det endast delvis samman med sysselsättningen. Enligt en Eurobarometer-undersökning flyttar inte EU-medborgarna särskilt ofta – i genomsnitt har 38 % flyttat under de senaste tio åren. Men detta genomsnitt för EU döljer stora skillnader mellan medlemsstaterna, med en tydlig skiljelinje mellan nord och syd (samt Irland). Det är vanli-

gast att man flyttar till ett annat hus på samma ort – regeln är ju längre avstånd, desto mindre rörlighet. Av dem som flyttade minst en gång under de senaste tio åren flyttade 68 % inom samma ort, medan mindre än 5 % flyttade till en annan EU-medlemsstat och en ungefär lika stor andel till ett land utanför EU. Huvudmotivet för flyttning är familjeskäl eller personliga skäl (54 %), följt av boende (18 %) och arbete (15 %). Undersökningar i USA¹⁰ har dragit liknande slutsatser om skälen till att människor flyttar, men rörligheten är betydligt högre i USA än i EU.

Det finns flera orsaker till att rörligheten inom EU minskat under de senaste trettio åren. De sydliga regionerna, som i början av efterkrigstiden hade stora ekonomiska och sociala problem, har gjort enorma framsteg med att minska klyftan till sina rikare partner inom gemenskapen. Idag erbjuder de medborgarna en relativt hög standard i fråga om levnadsvillkor och social trygghet.

Den gradvisa övergången från den tidigare efterkrigstidens paradigme med lågkvalificerad, arbetsintensiv tillverkning till dagens kunskapsbaserade ekonomi, som började växa fram i början av 1970-talet, kan också ha bidragit till att minska rörligheten och sätta ett nytt fokus på migrationen av högkvalificerade arbetstagare.

Andra viktiga faktorer som påverkar rörligheten inom EU

Språk är fortfarande ett av de största hindren för att flytta till ett annat land. Hela 47 % av EU-medborgarna anger att de bara kan tala sitt modersmål. Enligt en nyligen utförd Eurobarometer-undersökning är endast 29 % av EU-medborgarna beredda att flytta till ett annat EU-land där man talar ett annat språk än deras modersmål. Sannolikheten att man talar ett främmande språk minskar med stigande ålder och ökar med utbildningsnivån.

Den potentiella förlusten av sociala nätverk är också ett hinder för migration. Frånvaron av familjenätverk kan tillsammans med sociala och kulturella skillnader göra det svårt för invandrare att återuppbygga sina sociala nätverk i det nya landet. Vanligtvis uppfattas det lättare för människor med hög utbildningsnivå att göra detta.

Kvinnors ökade deltagande på arbetsmarknaden betraktas ofta som en annan faktor som begränsar den geografiska rörligheten, eftersom det ofta innebär att man måste hitta arbete för två människor med olika yrken när familjen flyttar.

Tillgången till bostäder av god kvalitet och till rimlig kostnad är en annan viktig faktor som påverkar flyttbeslut. Bostadsförhållandena har i allmänhet förbättrats i hela EU under de senaste årtiondena. De flesta människor, även i mindre rika medlemsstater, har en adekvat

9 Eurobarometer 54.2, 2001.

10 "An overview of labour mobility in the United States" – F.W. Horvarth (U.S. Bureau of Labour Statistics)

bostad. Boendekostnaderna har dock ökat betydligt i de flesta medlemsstater, särskilt för mindre rika hushåll. Trots omfattande bostadsbyggande tenderar utbudet att släpa efter den ökade efterfrågan. Högre standarder och en trend av krympande hushåll har också gjort det allt svårare att skapa jämvikt mellan utbud och efterfrågan. Bostadsbristen är markant i de flesta stadsområden, särskilt när det gäller adekvata bostäder till rimlig kostnad. Svårigheten att hitta en lämplig bostad till rimlig kostnad i en annan region eller i ett annat land kan inverka negativt på människors flyttbeslut. Enligt en nyligen utförd Eurobarometer-undersökning finns det ett klart samband mellan människors ovillighet att flytta och den osäkerhet och bristsituation som råder på bostadsmarknaden på de flesta håll i EU.

Framtida utvecklingstendenser som påverkar rörligheten

Befolkningsstrukturen och beteendemönstren i EU håller på att förändras, vilket får konsekvenser för den geografiska rörligheten i framtiden. De flesta unga människor har flyttat minst en gång under de senaste tio åren (45 % i åldersgruppen 15-24 år och nära 60 % i åldersgruppen 25-39 år), främst av familjescäl eller på grund av arbete eller utbildning. Unga människor vill gärna bo i storstadsområden med ett större utbud i fråga om utbildning, arbete och livsstil. Det finns en tydlig skiljelinje mellan nord och syd i EU när det gäller val av tidpunkt samt flyttfrekvens¹¹, ungdomar i Sydeuropa tenderar att flytta hemifrån senare. Det är också värt att notera att rörligheten på samhällsnivå sannolikt påverkas av det faktum att den yngre åldersgruppen (15-29 år) gradvis krymper på grund av de kraftigt minskade födelsetalen under de senaste trettio åren. Denna grupp utgjorde 23,2 % av EU:s befolkning 1990, 19,6 % 2000 och kommer enligt Eurostats grundscenariot att ha minskat ytterligare till 17,8 % 2010.

Människor med högre utbildningsnivå är de mest rörliga – för elva medlemsstater gäller att människor som är bosatta i en annan medlemsstat har högre utbildningsnivå än sina landsmän i hemlandet. Högre utbildningsnivå och ökad ekonomisk integration kommer tillsammans med stärkt samordning av politiken att successivt öka denna potential till rörlighet.

Rörlighet och regional hänsyn

Åtgärder för regional utveckling är särskilt viktiga, både för att förhindra en alltför stark regional polarisering och för att utnyttja potentialen för geografisk rörlighet maximalt. Under de senaste årtiondena har inflyttningen främst från landsbygdsområden till stadsområden varit stor och detta har bidragit till den regionala polariseringen.

I 70 regioner i EU (dvs. nästan var tredje region) bor över 50 % av befolkningen i områden med hög befolkningstäthet¹². Dessa 70 regioner omfattar 14,7 % av det totala territoriet och 45,2 % av befolkningen i EU-15. I storstadsområdena ökar befolkningen samtidigt som den blir allt yngre, medan avlägsna landsbygdsområden står inför problemet med en åldrande befolkning och ekonomisk nedgång.

Dagens befolkningsprognoser visar att klyftan mellan regionerna även fortsättningsvis kommer att vidgas, särskilt i förhållande till befolkningen i arbetsför ålder. På regional (Nuts 2) nivå förväntas befolkningen i arbetsför ålder minska med 12 % i de tio sämst ställda regionerna mellan 2000 och 2015, jämfört med en ökning på 15 % i de tio bäst ställda regionerna.

Denna regionala polarisering påverkar inte bara ekonomin, utan också levnadsvillkoren. En varaktig minskning av antalet invånare gör den offentliga sektorns tjänster (t.ex. utbildning samt hälso- och sjukvård) dyrare i regioner med liten befolkning. Befolkningskoncentrationen i större stadsområden skapar andra men lika svårlösta problem, till exempel trafikproblem, föroreningar o.s.v... Det är därför viktigt att man särskilt uppmärksammar den regionala dimensionen vid utarbetandet av politiska åtgärder för att främja geografisk rörlighet.

Sett i ett längre perspektiv kan den snabba teknikutvecklingen, särskilt förväntade framsteg när det gäller telekommunikationer och transport, successivt minska den geografiska rörlighetens betydelse (jämfört med kompetensens rörlighet) som ett sätt att förbättra fördelningen av mänskliga resurser.

Migration och utvidgning

Nästa utvidgning kan till en början bidra till ökad rörlighet över gränserna. Hur stort migrationstrycket blir beror främst på inkomstklyftor och skillnader i arbetsmarknadssituationen mellan nuvarande och framtida medlemsländer. Det är värt att notera att de tidigare utvidgningarna – Grekland, Spanien och Portugal – inte ledde till ökade migrationsflöden från dessa länder till andra medlemsstater. Dessa länder är idag dessutom destinationsländer för tredjelandsmedborgare, tack vare de ekonomiska och sociala framsteg som gjorts.

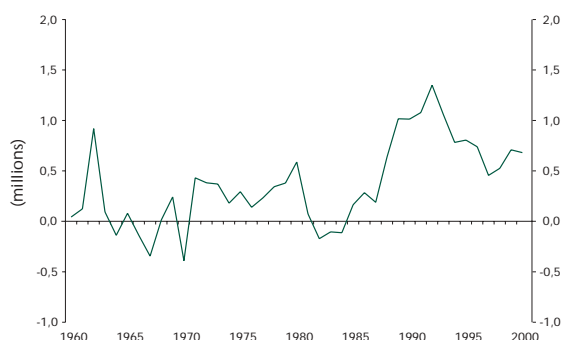
11 Vissa undersökningar tyder på att sydeuropeiska ungdomar flyttar hemifrån senare på grund av att de är mer beroende av familjens stöd än nordeuropeiska ungdomar – se G. B. Sgritta - *Family and Welfare systems in the transition to adulthood* - European Observatory on the Social Situation, Demography and Family.

12 En zon med angränsande lokala områden som har en befolkningstäthet på över 500 invånare per km² och som tillsammans har en total befolkning på minst 50 000 invånare. Den genomsnittliga befolkningstätheten i EU är 116 invånare per km².

3.2 Invandring från länder utanför EU

Invandring från länder utanför EU är en annan viktig form av rörlighet. Ett oregelbundet mönster för nettoinvandringen har kunnat iakttas under de senaste årtiondena. Invandringens omfattning och ursprung varierar avsevärt mellan olika perioder, beroende på den politiska och ekonomiska situationen på olika håll i världen. Ökningen var särskilt stor mitten av åttiotalet, med en kraftig tillströmning av invandrare från Östeuropa. Därefter ledde kriget i det forna Jugoslavien och den instabila situationen i Balkanområdet till en stor invandringsvåg från de f.d. jugoslaviska republikerna och Albanien. Tillströmning sker också från andra delar av världen, främst delar av Asien och Nordafrika, på grund av en kombination av ekonomiska, politiska och demografiska faktorer.

Figur 1 Nettoinvandring, Europeiska unionen 1960 - 2000

Nettoinvandringen är differensen mellan invandring till EU och utvandring från EU. Källa: Eurostats migrationsstatistik.

Under 1999 var 13 miljoner¹³ eller 3,4 % av EU:s befolkning tredjelandsmedborgare, vilket motsvarar en ökning med 50 % från 1985. Andelen var mycket högre i vissa centraleuropeiska medlemsstater (9,3 % i Österrike och 6,7 % i Tyskland) och mycket lägre i Spanien och Italien¹⁴. Den ökade invandringen från länder utanför EU är huvudsakligen koncentrerad till områden som präglas av ekonomiskt välstånd. De flesta storstadsområden håller på att bli mer mångkulturella och behöver utveckla adekvata strategier för att integrera nyanlända och deras familjer i samhället och ekonomin. Till skillnad från EU-medborgare har tredjelandsmedborgare inte rätt till fri rörlighet inom EU.

Att hantera invandringsflödena från länder utanför EU har blivit en allt viktigare utmaning för medlemsstater-

nas och EU:s sysselsättnings- och socialpolitik. EU har tidigare upplevt invandring av högutbildad arbetskraft till följd av specifika situationer med brist på arbetskraft, men en stor andel av dessa invandrare är unga och lågkvalificerade. "Push"-faktorer i ursprungslandet samverkar med en rad "pull"-faktorer i värdländerna, till exempel brist på arbetskraft på regional nivå och arbetskraftens åldrande. I den officiella invandringen 1999 är f.d. Jugoslavien det dominerande ursprungslandet, följt av Polen, Nordafrika, f.d. Sovjetunionen och Turkiet, den officiella invandringen ger dock inte någon fullständig bild. Många tar sig in i och vistas i EU illegalt och utför odeclarerat arbete, ofta i sektorer och regioner där den svarta ekonomin är mer utvecklad. Både illegala och legala invandrare är mer utsatta än landets egna medborgare – de är ofta beredda att acceptera lägre lön och sämre arbetsvillkor.

Deltagande på arbetsmarknaden

Deltagandet på arbetsmarknaden varierar avsevärt mellan olika invandrargrupper. För EU-medborgare som bor i en annan medlemsstat och arbetstagare från kandidatländerna i Central- och Östeuropa är förvärvsfrekvensen minst lika hög som genomsnittet för EU. För en del andra invandrargrupper ligger deltagandet på en betydligt lägre nivå, särskilt gäller detta kvinnor från Nordafrika och Turkiet. I åldersgruppen 15-24 år är den genomsnittliga arbetslösheten 16 % för EU-medborgare, 15 % för medborgare i Turkiet, 14 % för medborgare i de andra tolv kandidatländerna samt 21 % för medborgare i övriga länder.

Invandring betraktas ofta som en faktor som ökar flexibiliteten på arbetsmarknaden. En risk med detta är dock ökad segregering på arbetsmarknaden genom att tredjelandsmedborgare är överrepresenterade i sämre arbeten. De allra flesta förvärvsarbetande tredjelandsmedborgare finns ofta inom lågkvalificerade och lågavlönade sektorer av arbetsmarknaden. Invandrarkvinnor arbetar ofta inom hotell- och restaurangbranschen och med hushållstjänster. Det är inte bara en effekt av den låga genomsnittliga kvalifikationsnivån bland tredjelandsmedborgare – arbetstagare från central- och östeuropeiska länder har ofta arbeten med kompetenskrav som är lägre än deras genomsnittliga formella kompetens. Invandrarnas utsatthet när det gäller diskriminering, utnyttjande och övergrepp förvärras ofta av språkbarriärer, men även av bristande kännedom om landets sedvänjor och kultur samt underutvecklade sociala nätverk. Det finns dock flera initiativ, till exempel kulturtolkare, som håller på att utvecklas på arbetsplatser samt inom socialtjänsten och hälso- och sjukvården för att göra dessa institutioner mer tillgängliga.

13 De senaste uppgifterna från Eurostat avser 1998 (Frankrike 1990).

14 I denna siffra ingår inte invånare som är födda utomlands men som blivit medborgare i en EU-medlemsstat. Däremot ingår barn till tredjelandsmedborgare som inte blivit medborgare i någon EU-medlemsstat.

Avslutning

När det gäller rörligheten inom EU har vi konstaterat att den geografiska rörligheten är mycket låg idag jämfört med hur den var på 1950- och 1960-talen, trots de stora framsteg som gjorts under de senaste årtiondena med att undanröja hindren för den fria rörligheten för personer inom EU. Det beror till stor del på att de mindre rika regionerna i EU har lyckats utomordentligt bra med att komma ifatt sina rikare partner. Under de kommande åren kan högre utbildningsnivå och ökad ekonomisk integration – tillsammans med ökad politisk samordning – på ett mer märkbart sätt bidra till rörligheten inom EU. Europeiska kommissionen har i sitt meddelande "Nya europeiska arbetsmarknader, öppna och tillgängliga för alla" föreslagit en ny strategi med konkreta politiska initiativ för att säkerställa den fria rörligheten för personer och öppenheten hos de nya europeiska arbetsmarknaderna. För att man ska kunna utveckla denna positiva dynamik krävs ett aktivt deltagande av alla berörda aktörer på EU, nationell och lokal nivå. Särskild uppmärksamhet måste också ägnas vissa specifika barriärer som inte har ett direkt samband med arbetsmarknaden, till exempel det faktum att det i flera medlemsstaterna inte är vanligt att man lär sig ett främmande språk, det allt större bostadsproblemet i de flesta tillväxtregioner samt den tendens till regional polarisering som konstaterats i flera regioner i EU.

Utvecklingstendenserna i fråga om geografisk rörlighet visar att invandringen från länder utanför EU blir en allt större utmaning för medlemsstaternas och EU:s sysselsättnings- och socialpolitik. De flesta forskare är eniga om att invandringen är ett ganska instabilt fenomen som kommit för att stanna och som det blir allt viktigare att beslutsfattarna noga följer. Det växande antalet invandrare från länder utanför EU innebär nya utmaningar och möjligheter för samhället i EU. Deltagande i ekonomi och samhälle är den främsta vägen till integration för invandrare och deras familjer. Integration är viktig även för värdlandets ekonomiska framsteg och sociala sammanhållning. För att främja integration krävs det insatser riktade både till invandrare och värdssamhället. Kampen mot diskriminering är särskilt viktig. Hinder för socialt deltagande – som rör värdssamhällets eller invandrargruppernas strukturer, förmåga och attityder – minskar möjligheten till integration och försvagar den sociala sammanhållningen. Viktiga invandrarfrågor är att underlätta tillgången till utbildning för lågutbildade invandrare och deras barn, främja sysselsättningsmöjligheter och undanröja bostadsrelaterade hinder.

Att hantera invandringen, bekämpa illegal invandring och utveckla en optimal integrationsmodell samtidigt som mångfalden respekteras, är stora utmaningar som kräver ett engagemang från alla berörda aktörers sida. På EU-nivå, i och med att Amsterdamfördraget trädde i kraft den 1 maj 1999 har asylpolitiken, den fria rörligheten för personer, visumpolitiken, bestämmelser för passage av EU:s yttre gränser, invandringspolitiken, tredjelandsmedborgares rättigheter och kampen mot illegal invandring blivit viktiga inslag i EU:s omfattande gemensamma asyl- och invandringspolitik. Utöver införandet av

institutionella och rättsliga ramar omfattar EU:s socialpolitik en rad olika åtgärder för sysselsättning, social integration, bekämpning av diskriminering, socialt skydd och jämställdhet, som stöder och stärker de politiska insatser som görs på nationell, regional och lokal nivå.

Den senaste tidens politiska åtgärder för rörlighet och migration

Flera gemenskapsinstrument har utvecklats inom ramen för den **europeiska sysselsättningsstrategin**¹⁵ för att stödja medlemsstaternas insatser för att öka arbetskraftens rörlighet och underlätta tillgången till livslångt lärande. Strategin för att främja utveckling av nya **europeiska arbetsmarknader**¹⁶ godkändes av Europeiska rådet vid dess möte i Stockholm i mars 2001, med särskild tonvikt lagd vid kompetens och rörlighet.

Flera initiativ inom **social trygghet**¹⁷ har föreslagits för att göra samordningen mer effektiv och ge arbetstagare och arbetssökande bättre möjligheter att utnyttja rätten till fri rörlighet.

I flera medlemsstaters nationella handlingsplaner inom ramen för den nya europeiska strategin för att **främja social integration**¹⁸ behandlas den växande etniska och kulturella mångfalden och det faktum att etniska minoriteter och invandrare löper större risk att bli socialt utslagna.

En gemensam politik i fråga om **invandring och asyl**¹⁹ håller på att utarbetas i linje med slutsatserna från Europeiska rådets möte i Tammerfors (oktober 1999). För att hantera migrationsflödena på ett bra sätt och minska den illegala invandringen har kommissionen föreslagit en samordnad strategi som täcker alla aspekter på migrationssystemet och som innebär ett stärkt partnerskap med ursprungslandet. Detta kompletteras av kraftfulla åtgärder²⁰ för integration och mot diskriminering som vidtas i värdländerna på grundval av artikel 13 i Amsterdamfördraget.

Det är ett erkänt faktum att invandringen av tredjelandsmedborgare till EU beror på både "pull"- och "push"-faktorer och att båda måste beaktas vid utarbetandet av lämpliga åtgärder för att man ska kunna hantera invandringen på ett effektivt sätt. Efterfrågan på arbetskraft är en stark "pull"-faktor, medan dåliga levnadsvillkor och begränsade möjligheter att få en bättre livskvalitet i ursprungslandet fungerar som "push"-faktorer. EU:s utvecklingspolitik bidrar på längre sikt till att normalisera migrationsflödena genom att de stöder en hållbar utveckling i ekonomiskt, socialt och miljömässigt hänseende och bekämpar fattigdom och bristande jämlikhet i invandrarernas hemregioner. Frågor som rör migration måste också beaktas vid utarbetandet av EU:s utrikes- och handelspolitiska åtgärder inom ramen för en utvidgad dialog med ursprungsländerna om hur man kan hantera migrationsflödena och utnyttja dess potential maximalt för alla berörda parter.

15 Riktlinjer för medlemsstaternas sysselsättningspolitik 2002 - KOM(2001) 511. Utkast till gemensam rapport om sysselsättningen – KOM(2001) 438.

16 Nya europeiska arbetsmarknader, öppna och tillgängliga för alla – KOM(2001) 116.

17 KOM(1997) 586.

18 Rådets och kommissionens gemensamma rapport om social integration, antagen av rådet den 3 december 2001.

19 Se resultatavla i KOM(2001) 628.

20 Genomförandet av principen om likabehandling av personer oavsett deras ras eller etniska ursprung (direktiv 2000/43/EG), Inrättande av en allmän ram för likabehandling i arbetslivet (direktiv 2000/78/EG).

Bilagor

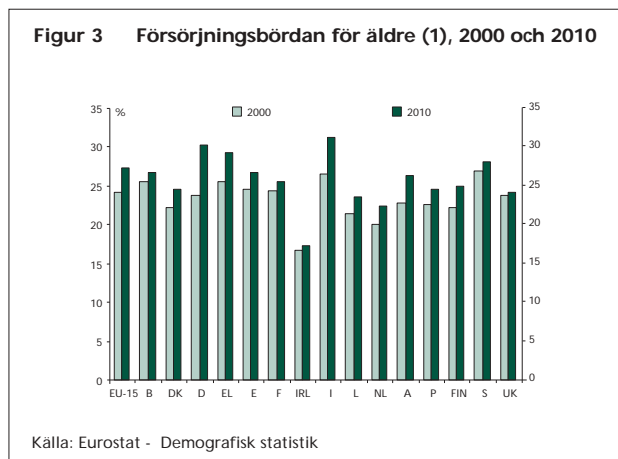
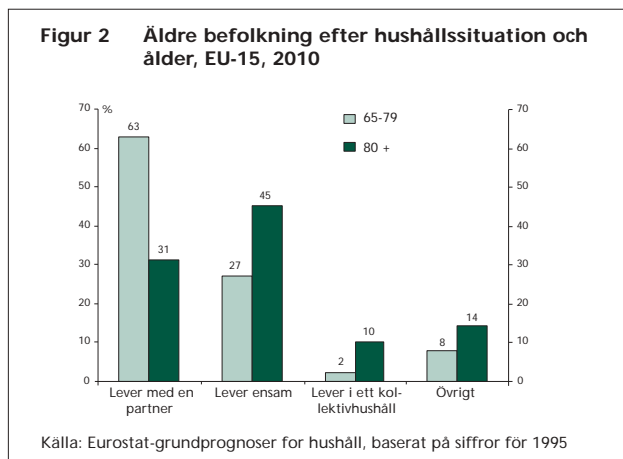
Den åldrande befolkningen

År 2000 fanns det 61 miljoner äldre som fyllt 65 år i EU, jämfört med endast 34 miljoner 1960. Idag utgör äldre 16% av den totala befolkningen eller 24% av vad som anses vara den arbetsföra befolkningen (15-64 år). År 2010 antas denna andel ha ökat till 27%. Under de närmaste 15 åren kommer antalet mycket gamla människor som är 80 år och mer att öka med nästan 50%.

Nyckelindikator

Försörjningsbördan för äldre (1)	EU 15	B	DK	D	EL	E	F	IRL	I	L	NL	A	P	FIN	S	UK
2000	24	26	22	24	26	25	24	17	27	21	20	23	23	22	27	24
2010	27	27	25	30	29	27	25	17	31	24	22	26	24	25	28	24

(1) Befolkningen 65 år och äldre i procent av befolkningen i arbetsför ålder (15-64 år)
Källa: Eurostat - Demografisk statistik

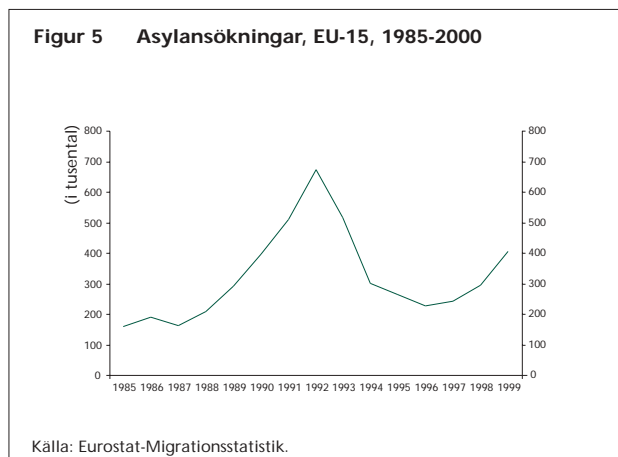
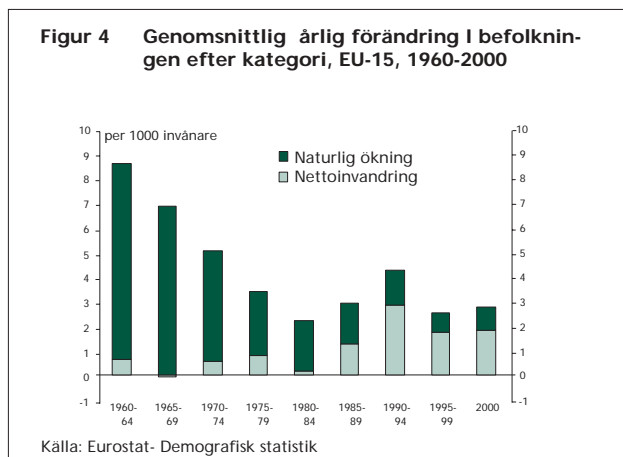
Migration och asyl

Sedan 1989 har nettoinvandringen varit den viktigaste komponenten i de årliga befolkningsförändringarna inom EU. År 2000 var den årliga nettoinvandringen 2,0 per 1 000 invånare, vilket utgjorde omkring 65 % av den totala befolkningsstillväxten. Omkring 5% av EU:s befolkning är tredjelandsmedborgare (3,4 % är tredjelandsmedborgare och 1,5 % EU medborgare). År 2000 lämnades över 400 000 asylansökningar in i de femton medlemsstaterna.

Nyckelindikator

Nettoinvandring (per 1 000 invånare)	EU-15	B	DK	D	EL	E	F	IRL	I	L	NL	A	P	FIN	S	UK
2000	2,0	1,6	1,8	2,5	2,1	1,0	0,8	5,3	2,0	10,9	2,8	2,4	1,0	0,7	1,5	2,8
Genomsnittlig nettoinvandring per år																
1995-99	1,8	1,1	3,0	2,5	1,9	1,1	0,7	4,3	2,1	10,0	2,0	1,0	1,1	0,8	1,1	2,0
1990-94	2,9	1,9	2,0	7,0	5,7	0,4	1,3	-0,4	1,9	10,5	2,7	7,5	-1,3	1,8	3,7	1,3

Källa: Eurostat-Demografisk statistik

Utbildning

Befolkningens utbildningsnivå har förbättrats avsevärt de senaste trettio åren, särskilt bland kvinnor. Idag har mer än 76 % av de unga mellan 25-29 år i EU en utbildning på gymnasienivå. Samtidigt lämnar dock 20 % av de som är mellan 18-24 år utbildningssystemet med i bästa fall endast en utbildning på grundskolenivå.

Nyckelindikator

Personer som avbrutit sin skolgång och inte genomgår vidareutbildning eller yrkesutbildning (Andel av befolkningen mellan 18-24 år som har lagre än gymnasieutbildning (ISCED 0-2) och inte genomgår utbildning)

	EU-15	B	DK	D	EL	E	F	IRL	I	L	NL	A	P	FIN	S	UK
2000	20*	12	12	15	17	28	13	19	29	17	17	11	43	10	8	:

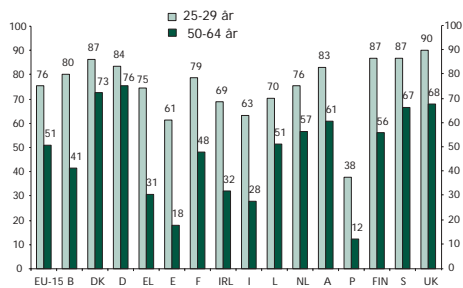
Befolkningen mellan 18-24 år indelad efter verksamhet (%), 2000

	EU-15	B	DK	D	EL	E	F	IRL	I	L	NL	A	P	FIN	S	UK
I utbildning och arbete	16	6	40	27	2	6	9	11	3	5	44	13	7	24	16	29
I utbildning och inte i arbete	35	47	23	29	42	46	48	32	35	49	19	28	37	29	42	19
I arbete och inte i utbildning	34	36	31	33	34	35	30	42	31	39	32	51	46	33	34	39
Inte i utbildning och inte i arbete	15	11	6	11	22	14	14	14	32	7	5	8	10	13	8	13

Anm.: Uppgifter från 1997 för Irland och Österrike.

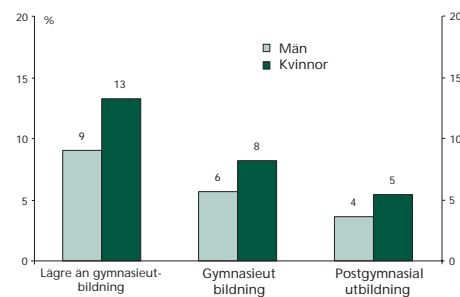
Källa: Eurostat - EU:s arbetskraftsundersökning

Figur 6 Andel av befolkningen som har avslutat minst gymnasieutbildning, per åldersgrupp, 2000

Källa: Eurostat - EU:s arbetskraftsundersökning Irland: Uppgifter från 1997.
Anm.: Förenade kungariket - GCSE 'O' levels ingår i gymnasieutbildning (ISCED 3).

Figur 7 Arbetslöshetsiffror för befolkningen mellan 25-29 år, efter kön och utbildningsnivå, EU-15, 2000

Källa: Eurostat - EU:s arbetskraftsundersökning
Anm.: Förenade kungariket - GCSE 'O' levels ingår i gymnasieutbildning (ISCED 3).

Livslångt lärande

I hela EU har 8% av befolkningen mellan 25-64 år deltagit i utbildning (de senaste fyra veckorna) under 2000. Sådan utbildningsverksamhet tycks förekomma i större omfattning i de nordiska länderna, Nederländerna och Förenade kungariket. Det är mindre troligt att äldre får utbildning än yngre. Det är mer troligt att högt utbildade personer deltar i sådan utbildning än yngre.

Nyckelindikator

Livslångt lärande (vuxnas deltagande i utbildning)

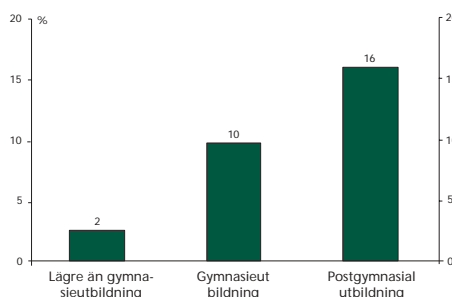
Andel av befolkningen mellan 25-64 år som under de senaste fyra veckorna deltagit i utbildning, 2000

	EU-15	B	DK	D	EL	E	F	IRL	I	L	NL	A	P	FIN	S	UK
Andel av gruppen 25-64 år																
25-34 år	8	7	21	5	1	5	3*	5*	5	5	16	8*	3*	20	22	21
35-44 år	14	11	30	13	3	12	7	9	11	8	24	14	8	27	28	25
45-54 år	8	8	22	5	0	3	2	5	4	5	17	8	3	22	23	23
55-64 år	6	5	18	3	0	2	1	3	3	4	11	5	1	19	19	19
	3	2	11	1	0	1	0	1	1	1	6	2	0	8	14	13

Anm.: Uppgifter från 1997 för Irland och Österrike. Frankrike och Portugal - se kommentarer till metoden.

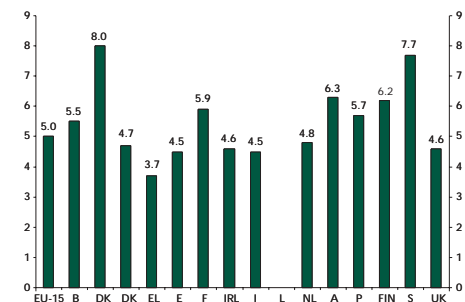
Källa: Eurostat - EU:s arbetskraftsundersökning

Figur 8 Livslångt lärande (andel av befolkningen mellan 25-64 år som under de senaste fyra veckorna deltagit i utbildning), efter utbildningsnivå, EU-15, 2000

Anm.: Uppgifter från 1997 för Irland och Österrike. Förenade kungariket - GCSE 'O' levels ingår i gymnasieutbildning (ISCED 3). Frankrike och Portugal - se metodologiska kommentarer i huvudrapporten. Källa: Eurostat - EU:s arbetskraftsundersökning.

Figur 9 Totala offentliga utgifter för utbildning i procent av BNP, 1999

Källa: Eurostat - UOE (Unesco, OECD och Eurostat) frågeformulär om utbildningsstatistik.

Sysselsättning

År 2000 var uppskattningsvis 166 miljoner människor yrkesverksamma i EU, vilket är en ökning med mer än tio miljoner sedan 1995. Detta motsvarar en årlig tillväxt på omkring 1,3% per år. År 2000 ökade sysselsättningen med 1,7%. Sysselsättningen för befolkningen mellan 15-64 år låg år 2000 på 63,2%.

Nyckelindikator

	EU-15	B	DK	D	EL	E	F	IRL	I	L	NL	A	P	FIN	S	UK
Förvärvsfrekvens (förvärvsarbetsande i åldern 15-64 år i procent av den totala befolkningen i åldern 15-64 år)																
2000	63,2	60,5	76,3	:	55,7	54,8	62,0	65,2	53,7	:	72,9	68,2	68,3	67,3	70,8	71,5
1999	62,3	59,3	76,0	64,8	55,3	52,5	60,8	63,3	52,6	61,7	71,3	68,2	67,4	66,4	70,1	71,0

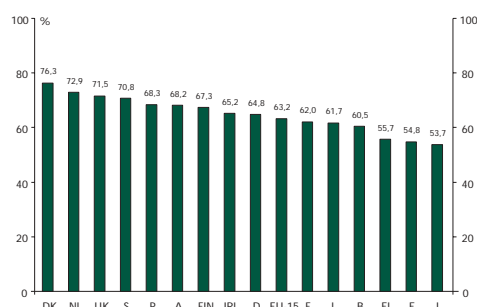
Sysselsättningens utveckling

Totalt antal sysselsatta 2000 (i miljoner)	165,9	3,9	2,7	38,7	:	15,6	23,3	1,7	23,1	:	8,1	4,0	4,9	2,3	4,3	29,1
Totalt antal sysselsatta 1999 (i miljoner)	163,2	3,9	2,7	38,1	3,9	15,2	22,8	1,6	22,7	0,2	7,9	4,0	4,8	2,2	4,2	28,9
Totalt antal sysselsatta 1995 (i miljoner)	154,7	3,8	2,6	37,3	3,8	13,6	22,9	1,3	21,5	0,2	7,1	3,9	4,5	2,0	4,1	26,1
2000/1995 (genoms. årlig sysselsättningsst. %)	1,4	0,8	1,0	0,7	0,7 ^a	2,9	0,4	5,6	1,4	2,1 ^a	2,6	0,6	1,9	2,3	0,8	2,2
1999/1995 (årlig sysselsättningsstillväxt i %)	1,7	1,8	0,7	1,6	0,2 ^a	3,1	2,4	4,7	1,6	2,2 ^a	2,3	0,9	2,0	1,8	2,2	0,5

Anm.: Uppgifter om sysselsättningsstillväxt från 1999 istället för 2000 för Grekland och Luxemburg. Siffrorna avser 1999/1995 respektive 1999/1998.

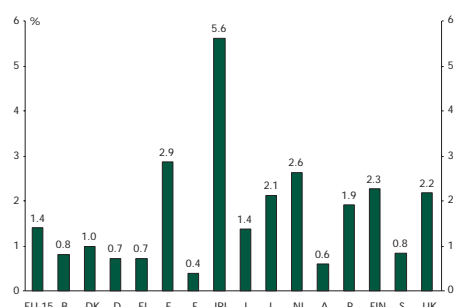
Källa: Eurostats kvartalsvisa arbetskraftsstatistik, EU:s arbetskraftsundersökning och Nationalräkenskaper (ESA 95)

Figur 10 Förvärvsfrekvens (15-64 år), 2000

Källa: Eurostats kvartalsvisa arbetskraftsstatistik

Figur 11 Genomsnittlig årlig sysselsättningsstillväxt, 1995-2000

Källa: Eurostat - Nationalräkenskaper (ESA 95)

Sysselsättningen bland äldre

Under de senaste tio åren har sysselsättningen inom EU för män mellan 55-64 år minskat med omkring 3 procentenheter till 48 % 2000. Nedgången kan vara resultatet av en kombination av brist på arbetstillfällen, mindre rörlighet och inadekvata färdigheter snarare än en önskan om att gå tidigt i pension. De jämförbara siffrorna för kvinnor steg däremot med nästan 4 procentenheter för att 2000 uppnå 28 %. Totalt var 38 % av befolkningen mellan 55-64 år sysselsatta under 2000.

Nyckelindikator

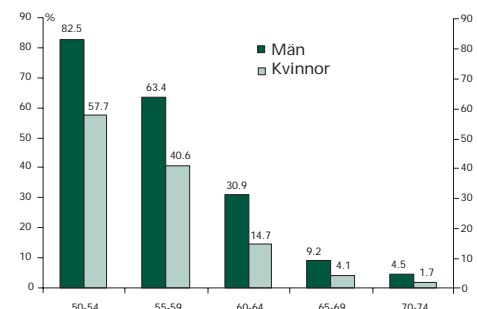
	EU-15	B	DK	D	EL	E	F	IRL	I	L	NL	A	P	FIN	S	UK
Förvärvsfrekvens bland äldre arbetstagare [äldre arbetstagare (55-64 år) i procent av den totala befolkningen i åldern 55-64 år], 2000																
Totalt	37,5	25,0	54,6	37,4	39,0	36,6	29,3	45,1	27,3	27,2	37,9	29,2	51,7	41,2	64,3	50,5
Män	47,6	35,1	61,9	46,2	55,3	54,8	32,8	63,0	40,3	37,9	49,9	41,4	62,5	41,8	67,0	59,8
Kvinnor	27,7	15,4	46,2	28,7	24,4	19,9	26,0	27,1	15,2	16,8	25,8	17,8	42,3	40,7	61,7	41,4

Sysselsatta personer

i åldern 55-64 år, 2000 (i tusental)	16530	247	322	4515	496	1672	1644	149	2044	17	627	291	552	216	663	3076
---	-------	-----	-----	------	-----	------	------	-----	------	----	-----	-----	-----	-----	-----	------

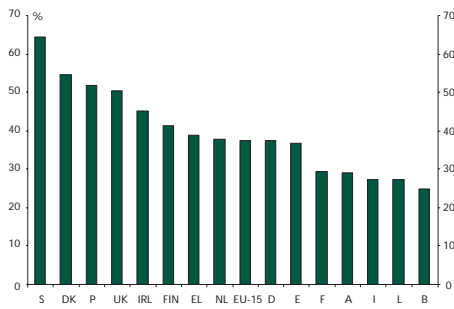
Källa: Eurostat - jämförbara antaganden som grundas på EU:s arbetskraftsundersökning

Figur 12 Förvärvsfrekvens efter åldersgrupp och kön, EU-15, 2000

Källa: Eurostat - Europeiska arbetskraftsundersökningen

Figur 13 Förvärvsfrekvens bland äldre (55-64 år) arbetstagare, 2000

Källa: Eurostat - Europeiska arbetskraftsundersökningen

Arbetslöshet

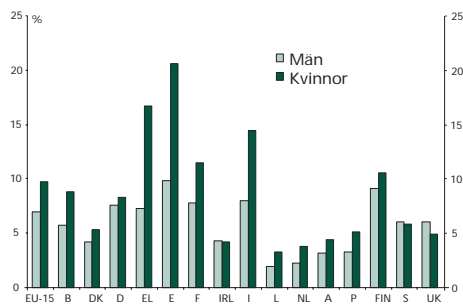
Under 2000 minskade det totala antalet arbetslösa i EU till 14,2 miljoner. Det motsvarar 8,2 % av arbetskraften. Det är den lägsta arbetslösheten sedan 1992. Mellan 2000 och 1999 noterade Belgien, Spanien och Frankrike de största minskningarna i sina arbetslöshetstal, men Spanien fortsätter att ha det högsta talet (14,1 %). Arbetslösheten minskade i alla medlemsstater, utom i Luxemburg där den var fortsatt låg (2,4 %).

Nyckelindikator

	EU-15	B	DK	D	EL	E	F	IRL	I	L	NL	A	P	FIN	S	UK
Arbetslöshetstal																
2000	8,2	7,0	4,7	7,9	11,1	14,1	9,5	4,2	10,5	2,4	3,0	3,7	4,1	9,8	5,9	5,5
1999	9,1	8,8	5,2	8,6	11,6	15,9	11,2	5,6	11,3	2,4	3,4	4	4,5	10,2	7,2	6,1
1994	11,1	10,0	8,2	8,4	8,9	24,2	12,3	14,3	11,1	3,2	7,1	3,8	6,9	16,6	9,4	9,6
Antalet arbetslösa (i tusental), 2000	14193,3	311,3	134,6	3132,5	492,6	2379,9	2455,0	73,6	2465,7	4,5	238,6	142,4	210,7	252,9	264,4	1630,4

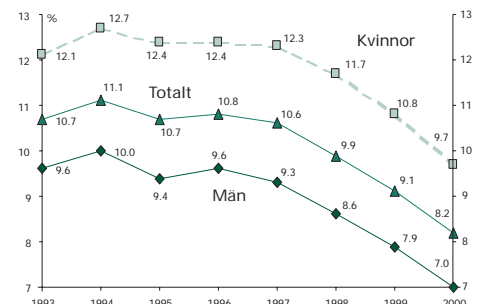
Källa: Eurostat - jämförbara antaganden som grundas på EU:s arbetskraftsundersökning.

Figur 14 Arbetslöshetstal efter kön, 2000

Källa: Eurostat - jämförbara antaganden som grundas på EU:s arbetskraftsundersökning

Figur 15 Arbetslöshetens utveckling efter kön, EU-15, 1992-2000

Källa: Eurostat - jämförbara antaganden som grundas på EU:s arbetskraftsundersökning

Ungdomsarbetslöshet

Inom hela EU var 7,8 % av de unga (mellan 15-24 år) arbetslösa under 2000. Arbetslöshetstalen (i procent av arbetskraften) bland unga var 16,2 %. Skillnaderna mellan dessa båda procentsatser varierar mycket från en medlemsstat till en annan. Medan den första siffran visar att en relativt liten andel av de unga är arbetslös, ger den andra en indikation om arbetsmarknadssituationen för de unga. I de flesta länder minskade ungdomsarbetslösheten mellan 1999 och 2000 i linje med den totala minskningen av arbetslösheten.

Nyckelindikator

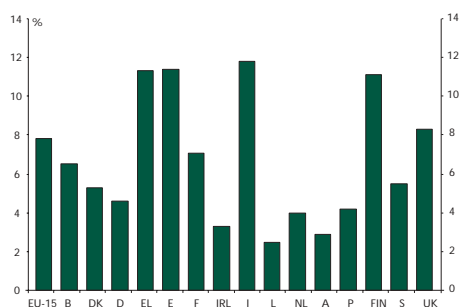
	EU 15	B	DK	D	EL	E	F	IRL	I	L	NL	A	P	FIN	S	UK
Pungdomsarbetslöshet/andel av befolkningen																
2000	7,8	6,5	5,3	4,6	11,3	11,4	7,1	3,3	11,8	2,5	4,0	2,9	4,2	11,1	5,5	8,3
1999	8,6	8,2	7,0	4,7	12,5	12,5	8,6	4,3	12,5	2,4	4,8	3,1	4,3	10,8	6,6	8,7
1994	10,7	8,8	7,8	4,8	10,2	19,4	10,8	10,7	12,6	3,3	7,0	3,5	6,8	15,5	11,7	11,2

Ungdomsarbetslöshet

2000, män och kvinnor	16,2	17,7	7,3	9,1	29,6	26,2	20,1	6,5	30,8	7,3	5,6	5,3	8,9	21,4	11,3	12,8
2000, män	14,9	15,1	7,0	9,8	22,2	20,6	18,1	6,1	27,2	6,5	4,6	4,8	6,8	21,1	10,7	13,8
2000, kvinnor	17,6	20,8	7,5	8,2	37,9	33,2	22,3	7,0	35,1	8,3	6,6	5,8	11,6	21,6	11,9	11,5
1999	17,9	23,7	9,6	9,1	31,3	29,5	24,3	8,4	32,7	7,1	7,2	5,3	9,0	21,4	13,6	13,2
1994	22,0	24,2	11,1	8,8	27,7	45,1	29,2	23,0	32,3	7,3	11,5	5,7	15,0	34,0	22,0	17,0

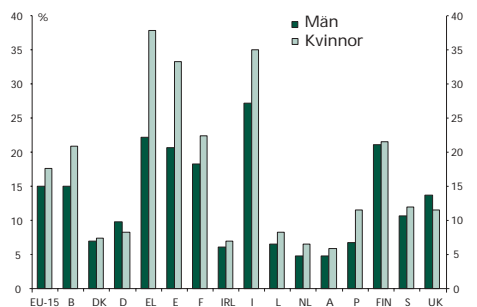
Källa: Eurostat - jämförbara antaganden som grundas på EU:s arbetskraftsundersökning.

Figur 16 Ungdomsarbetslöshet/andel av befolkningen (15-24 år), 2000

Källa: Eurostat - jämförbara antaganden som grundas på EU:s arbetskraftsundersökning

Figur 17 Ungdomsarbetslöshet (15-24 år) efter kön, 2000

Källa: Eurostat - jämförbara antaganden som grundas på EU:s arbetskraftsundersökning

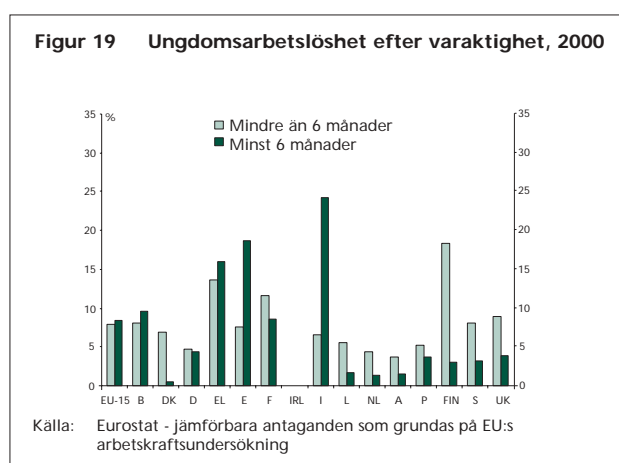
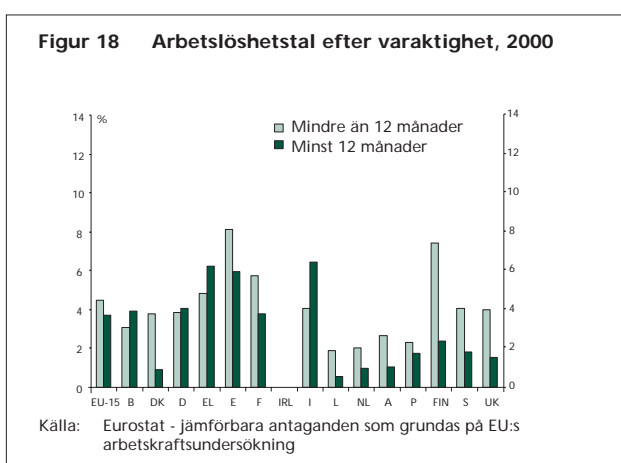
Långtidsarbetslöshet

Under 2000 var 3,6 % av arbetskraften i EU-15 långtidsarbetslösa. Annorlunda uttryckt hade 44 % av de arbetslösa varit utan arbete i minst ett år. Siffrorna för långtidsarbetslösheten har sjunkit de senaste åren, men ligger fortfarande runt 6 % i Grekland, Spanien och Italien. I gruppen ungdomar mellan 15-24 år hade 8,4 % (i procent av arbetskraften) varit arbetslösa under minst sex månader.

Nyckelindikator

	EU 15	B	DK	D	EL	E	F	IRL	I	L	NL	A	P	FIN	S	UK
Långtidsarbetslöshet (minst 12 månader)																
2000	3,6	3,8	1,0	:	6,1	5,9	3,7	1,6	6,3	:	0,8	1,0	1,6	2,8	1,7	1,5
1999	4,2	4,9	1,2	4,4	6,5	7,3	4,4	2,6	6,7	0,7	1,2	1,1	1,7	3,0	2,2	1,7
1994	5,2	5,6	2,9	3,8	4,4	12,9	4,7	9,4	6,5	0,9	3,1	0,9	2,6	6,1	2,5	4,2
Personer som varit arbetslösa i minst 12 månader i procent av det totala antalet arbetslösa																
2000	44	54	21	:	55	42	39	38	60	:	27	27	39	29	29	27
1999	46	56	23	51	56	46	39	46	59	29	35	28	38	29	31	28
1994	47	56	35	45	49	53	38	66	59	28	44	24	38	37	27	44
Långtidsarbetslöshet bland ungdomar (minst 6 månader)																
2000	8,4	9,6	0,4	4,4	15,9	18,6	8,5	:	24,2	1,8	1,3	1,6	3,7	3,1	3,2	3,9
1999	9,5	14,0	1,6	4,8	18,5	21,4	8,8	:	25,6	3,1	5,9	1,7	4,8	2,6	3,7	4,3
1994	14,2	16,5	3,6	4,4	19,8	32,7	14,1	17,3	26,5	3,6	9,4	:	6,6	:	:	9,4
Ungdomar som varit arbetslösa i minst 6 månader i procent av det totala antalet arbetslösa ungdomar																
2000	51,6	54,2	6,1	48,0	53,9	71,0	42,3	:	78,7	24,2	23,3	29,7	41,9	14,3	27,9	30,2
1999	53,1	59,1	15,9	52,4	72,6	59,2	36,3	:	78,3	:	82,0	31,3	53,7	12,5	27,1	32,3

Källa: Eurostat - jämförbara antaganden som grundas på EU:s arbetskraftsundersökning

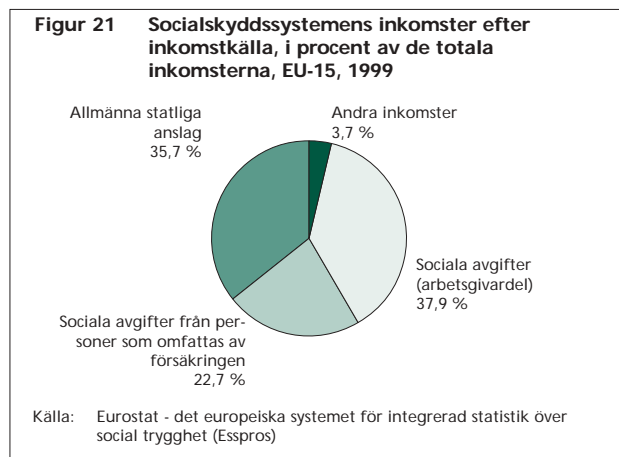
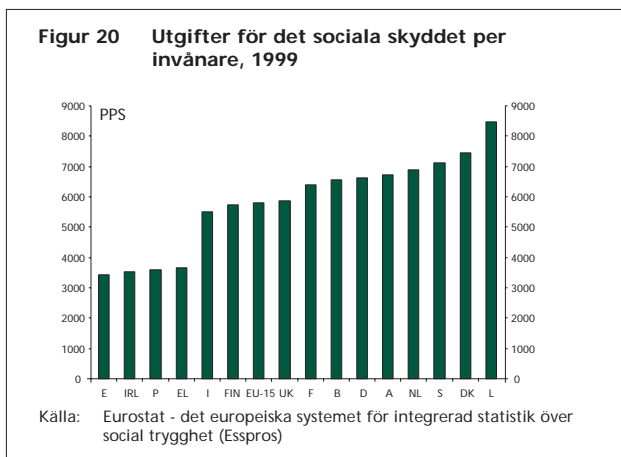
Utgifter för det sociala skyddet

År 1999 utgjorde EU:s utgifter för det sociala skyddet 27,6 % av BNP(ingen förändring jämfört med 1998), vilket bekräftade en nedåtgående trend när det gäller denna indikator sedan toppen på 28,8 % 1993. De kan dock fortfarande tillfredsställande jämföras med 1990 års nivå på 25,5 %. Det råder avsevärda skillnader mellan medlemsstaterna med en tydlig skiljelinje mellan nord och syd. Trots dessa skillnader tenderar utgifterna för det sociala skyddet att bli mera lika, de största ökningarna noteras under de senaste åren i de länder som har de lägsta kostnadsnivåerna.

Nyckelindikator

	EU 15	B	DK	D	EL	E	F	IRL	I	L	NL	A	P	FIN	S	UK
Utgifter för det sociala skyddet i procent av BNP																
1999	27,6	28,2	29,4	29,6	25,5	20,0	30,3	14,7	25,3	21,9	28,1	28,6	22,9	26,7	32,9	26,9
1993	28,8	29,5	31,9	28,4	22,0	24,0	30,7	20,2	26,4	23,9	33,6	28,9	20,7	34,6	38,6	29,1
1990	25,5	26,4	28,7	25,4	22,9	19,9	27,9	18,4	24,7	22,1	32,5	26,7	15,2	25,1	33,1	23,0

Källa: Eurostat - det europeiska systemet för integrerad statistik över social trygghet (Esspros)

Förmåner vid ålderdom

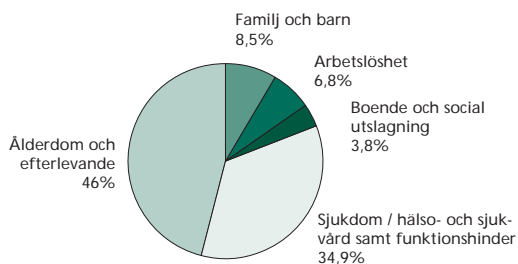
I de flesta medlemsstater 1999 gick den största delen av utgifterna för det sociala skyddet till äldre och efterlevande. Detta gällde särskilt Italien (64,0 % av de totala förmånerna mot 46,0 % i genomsnitt i EU). I hela EU steg förmåner vid ålderdom och för efterlevande med 25 % i reella tal per capita under perioden 1990-1999. Denna ökning beror främst på befolkningsmässiga förändringar. Riktlinjerna för pensionering (särskilt förtidspensionering) påverkar också utvecklingen av dessa förmåner.

Nyckelindikator

	EU 15	B	DK	D	EL	E	F	IRL	I	L	NL	A	P	FIN	S	UK
Förmåner vid ålderdom och förmåner för efterlevande i procent av de totala sociala förmånerna																
1999	46,0	43,0	38,0	42,1	50,7	46,2	44,2	25,2	64,0	41,4	41,5	47,4	43,7	35,1	39,5	46,1
1990	45,9	41,8	36,7	45,8	51,7	42,9	42,7	30,4	57,6	46,7	37,4	50,1	41,9	33,8	:	45,3

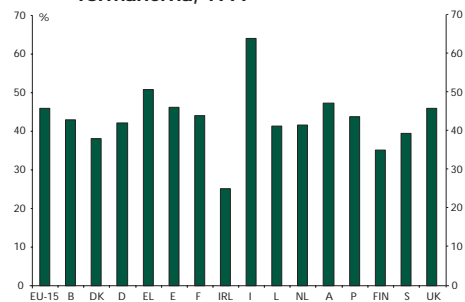
Källa: Eurostat - det europeiska systemet för integrerad statistik över social trygghet (Esspros)

Figur 22 Sociala förmåner efter förmånslag i procent av de totala förmånerna, EU-15, 1999

Källa: Eurostat - det europeiska systemet för integrerad statistik över social trygghet (Esspros)

Figur 23 Förmåner vid ålderdom och förmåner för efterlevande i procent av de totala sociala förmånerna, 1999

Källa: Eurostat - det europeiska systemet för integrerad statistik över social trygghet (Esspros)

Inkomstfördelning och regional sammanhållning

I EU som helhet fick den fattigaste femtedelen av befolkningen 8 % av den totala inkomsten 1998, medan den rikaste femtedelen fick 39 %, dvs. 5,4 gånger mer. Klyftan mellan de bäst och de sämst ställda är minst i Danmark (2,7), Finland (3,0, 1997) och Sverige (3,4) och störst i de sydliga medlemsstaterna, Belgien, Förenade kungariket och Irland.

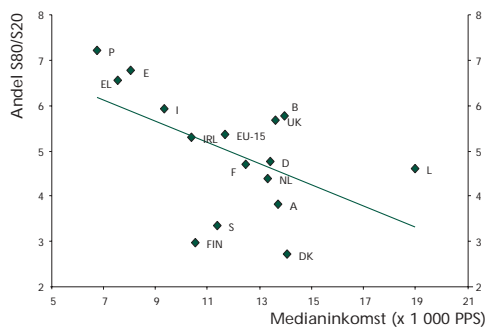
Nyckelindikator

	EU-15	B	DK	D	EL	E	F	IRL	I	L	NL	A	P	FIN	S	UK
Inkomstfördelning (andel S80/S20) (1)																
1998	5,4	5,8	2,7	4,8	6,5	6,8	4,7	5,3	5,9	4,6	4,4	3,8	7,2	3,0	3,4	5,7

(1) Den rikaste femtedelens andel av hela nationalinkomsten jämfört med den fattigaste femtedelens. Luxemburg och Finland ingår inte i statistiken för EU-15. Uppgifter från 1996 för Luxemburg. Uppgifter från 1997 för Finland.

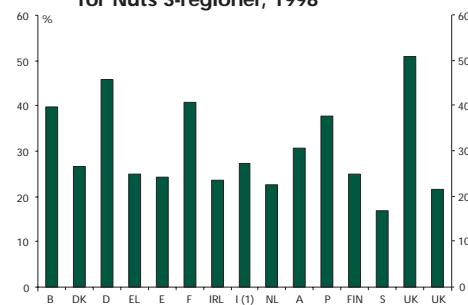
Källa: Eurostat - Europeiska hushållsundersökningen - UDB, version från december 2001

Figur 24 Inkomstnivå och inkomstskillnader, 1998

Källa: Eurostat - Europeiska hushållsundersökningen - UDB, version från december 2001

Figur 25 Regional sammanhållning, variationskoefficient för BNP per capita uttryckt i PPS för Nuts 3-regioner, 1998

Källa: Eurostats regionala räkenskaper. (1) Endast Nuts II. (2) Hela Förenade kungariket. (3) = Hela Förenade kungariket utom "Inner London - West" (nyskapad region med mycket hög BNP per capita)

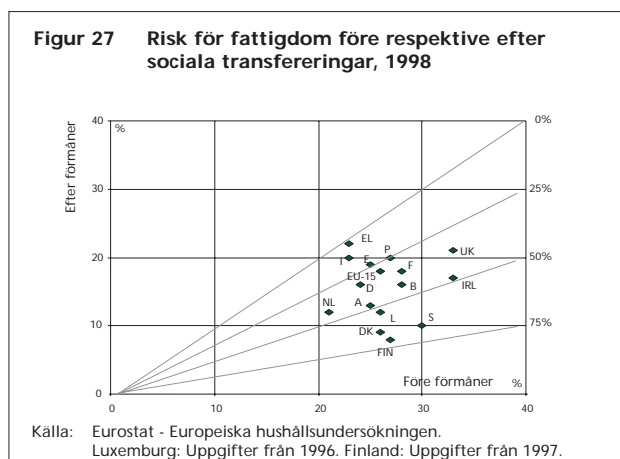
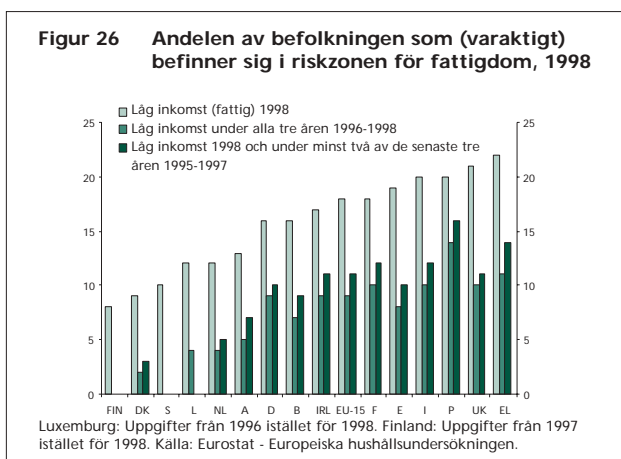
Låginkomsthushåll

Omkring 18 % av EU-medborgarna hade 1998 en inkomst (equivalised) som var lägre än 60 % av den nationella medianinkomsten. Det motsvarar omkring 68 miljoner människor. Med 60 % av den nationella medianinkomsten som gräns blir andelen invånare i riskzonen för fattigdom relativt sett högre (över 20 %) i Grekland och Förenade kungariket - och relativt sett lägre i Belgien, Tyskland, Luxemburg (1996), Nederländerna, Österrike och Sverige (10-16 %). Den var särskilt låg i Danmark (9 %) och Finland (8 %, 1997). Sociala förmåner minskar andelen i riskzonen för fattigdom i alla medlemsstater men i mycket olika omfattning: minskningen varierar från omkring 5-15% i Grekland och Italien till över 70% i Finland. EU-genomsnittet är 31%.

Nyckelindikator

	EU-15	B	DK	D	EL	E	F	IRL	I	L	NL	A	P	FIN	S	UK
Risken för fattigdom före och efter sociala transfereringar [procentuell andel av befolkningen under fattigdomsgränsen före respektive efter sociala transfereringar. Fattigdomsgränsen definieras som 60 % av medianinkomst (1)], 1998																
Före sociala förmåner	26	28	26	24	23	25	28	33	23	26	21	25	27	27	30	33
Efter sociala förmåner	18	16	9	16	22	19	18	17	20	12	12	13	20	8	10	21
Nationell valutasymbol (NV)		BEF	DKK	DEM	GRD	ESP	FRF	IEP	ITL	LUF	NLG	ATS	PTE	FMK	SEK	GBP
60 % av den årliga medianinkomst (NV)		336484	79620	16820	1159200	654128	52290	4526	9627 (2)	463848	17064	120150	581876	43250	74220	5883
60 % av den årliga medianinkomst (PPS)	7 010	8 381	8 443	8 040	4 526	4 838	7 495	6 242	5 591	11 409	8 004	8 224	4 035	6 324	6 834	8 170

Siffran för EU-15 inkluderar varken Luxemburg eller Finland. (1) Pensioner ingår "före" och "efter". (2) I - Anges i tusental.
Källa: Eurostat - Europeiska hushållsundersökningen - UDB, version från december 2001 Luxemburg: Uppgifter från 1996 istället för 1998. Finland: Uppgifter från 1997 istället för 1998.

Hushåll där ingen har förvärvsarbete och hushåll med låga löner

Att inte ha ett förvärvsarbete och låg lön från arbete är viktiga orsaker till fattigdom och social utslagning. Risken att drabbas av fattigdom var 1997 nära 51 % i hushåll där ingen i arbetsför ålder förvärvsarbetade – ungefär 2,3 gånger högre än i hushåll där minst en person förvärvsarbetade.

Nyckelindikator

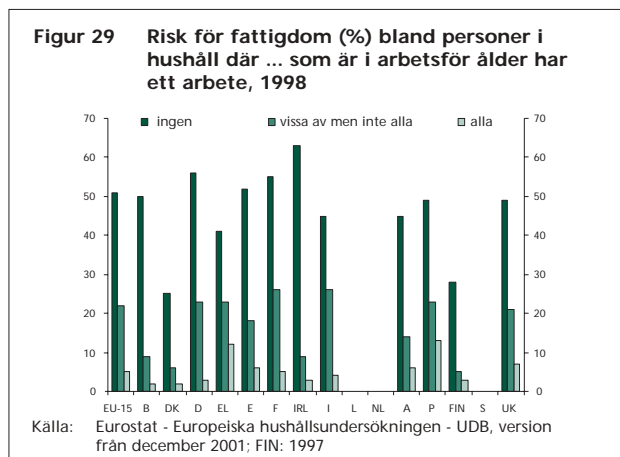
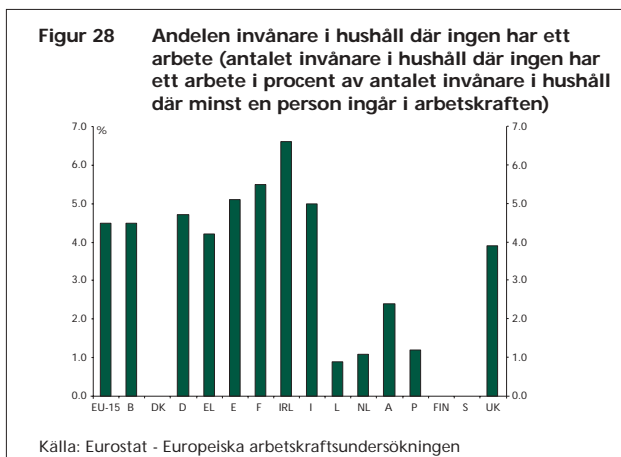
	EU 15	B	DK	D	EL	E	F	IRL	I	L	NL	A	P	FIN	S	UK
Andelen personer i hushåll där ingen har ett arbete (antalet invånare i hushåll där ingen förvärvsarbetar i procent av antalet invånare i hushåll där minst en person ingår i arbetskraften) 2000	4,5	4,5	:	4,7	4,2	5,1	5,5	6,6	5,0	0,9	1,1	2,4	1,2	:	:	3,9

Källa: Eurostat - Europeiska arbetskraftsundersökningen 2000 Irland: Uppgifter från 1997.

Fattigdomsrisik (%) bland personer i hushåll där ... som är i arbetsför ålder har ett arbete, 1998

... ingen ...	51	50	25	56	41	52	55	63	45	:	:	45	49	28	:	49
... vissa av men inte alla	22	9	6	23	23	18	26	9	26	:	:	14	23	5	:	21
... alla ...	5	2	2	3	12	6	5	3	4	:	:	6	13	3	:	7

Källa: Eurostat - Europeiska hushållsundersökningen - UDB, version från december 2001. Finland 1997.

Kvinnor i beslutsfattandet

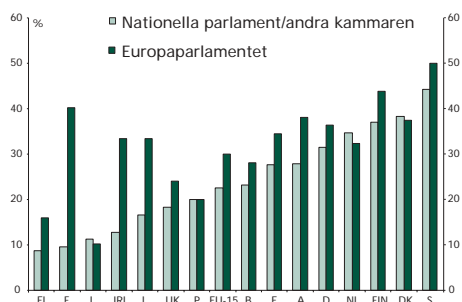
På EU-nivå har kvinnors deltagande i Europaparlamentet ökat stadigt med varje val sedan 1984 och har nu nått 30 %. I de nationella parlamenten är kvinnorna fortfarande underrepresenterade – andelen kvinnliga parlamentsledamöter går från 9 % i Grekland till 44 % i Sverige.

Nyckelindikator

	EU 15	B	DK	D	EL	E	F	IRL	I	L	NL	A	P	FIN	S	UK
Andelen kvinnliga ledamöter i nationella parlament [procentuell andel mandat som innehas av kvinnor i nationella parlament (eller andra kammaren)], våren 2001.	23	23	38	32	9	28	10	13	11	17	35	28	20	37	44	18
Andelen kvinnliga ledamöter i Europaparlamentet,	30	28	38	36	16	34	40	33	10	33	32	38	20	44	50	24
Andelen kvinnor i nationella regeringar, våren 2001	25	22	43	39	13	18	29	22	14	29	36	31	10	39	50	33

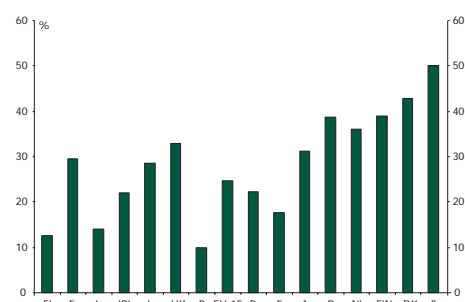
Källa: Europeisk databas - Kvinnor i beslutsfattandet

Figur 30 Andelen kvinnliga parlamentsledamöter, 2001

Källa: Europeisk databas - Kvinnor i beslutsfattandet

Figur 31 Andelen kvinnor i nationella regeringar, våren 2001

Källa: Europeisk databas - Kvinnor i beslutsfattandet

Kvinnors förvärvsfrekvens

Mellan 1995 och 2000 ökade förvärvsfrekvensen för män i EU med 2 procentenheter. Under samma period steg siffrorna för kvinnor med 4 procentenheter. På så sätt minskades klyftan mellan könen. Förvärvsfrekvensen är dock fortfarande betydligt högre bland män (72,5 %) än bland kvinnor (54 %). Kvinnors förvärvsfrekvens är högst i de tre nordiska länderna, Förenade kungariket och Nederländerna.

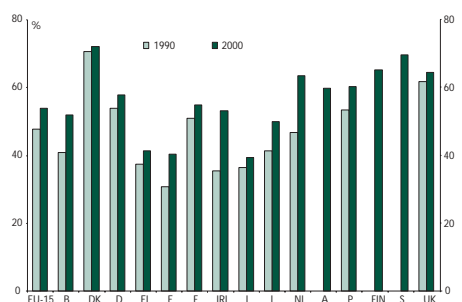
Nyckelindikator

	EU 15	B	DK	D	EL	E	F	IRL	I	L	NL	A	P	FIN	S	UK
Förvärvsfrekvens (15-64 år), 2000																
Kvinnor	54,0	51,5	71,6	57,1*	41,2	40,3	55,1	54,1	39,6	48,6*	63,6	59,5	60,3	64,3	69,3	64,8
Män	72,5	69,5	80,8	72,4*	71,1	69,7	69,1	76,2	67,9	74,5*	82,1	76,9	76,5	70,2	72,3	78,1

Tyskland och Luxemburg: Uppgifter från 1999.

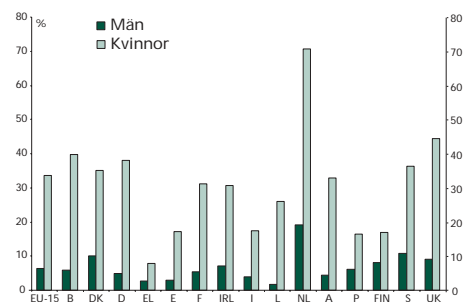
Källa: Eurostat - jämförbara antaganden som grundas på EU:s arbetskraftsundersökning

Figur 32 Kvinnors förvärvsfrekvens (15-64 år), 1990 och 2000

Källa: Eurostat - jämförbara antaganden som grundas på EU:s arbetskraftsundersökning

Figur 33 Andelen förvärvsarbetande som arbetar deltid, efter kön, 2000

Källa: Eurostat - EU:s arbetskraftsundersökning

Kvinnors och mäns löner

I hela EU beräknas kvinnors bruttolön per timme 1998 ligga i genomsnitt 16 % under mäns. Den minsta skillnaden finns i Portugal, Belgien, Italien och Danmark. Klyftan minskar, men det är en långsam process. Skillnaderna kan delvis förklaras – det finns troligen fortfarande en viss "ren" könsdiskriminering i fråga om löner.

Nyckelindikator

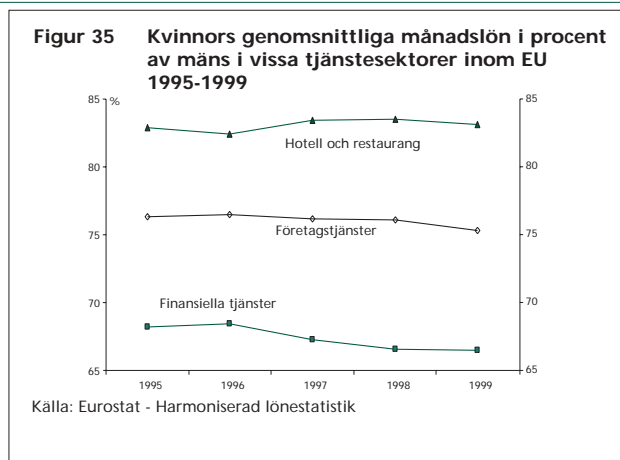
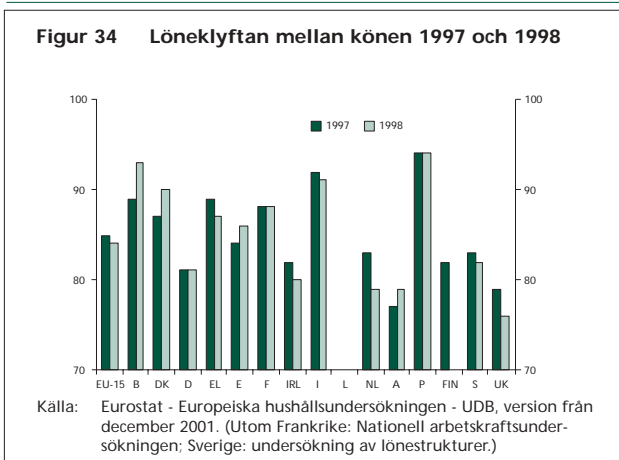
	EU 15	B	DK	D	EL	E	F	IRL	I	L	NL	A	P	FIN	S	UK
Löneklyftan mellan könen (kvinnors genomsnittliga bruttolön per timme i procent av mäns genomsnittliga bruttolön per timme. Populationen består av alla avlönade anställda i åldern 16-64 år som arbetar minst 15 timmar per vecka.)																
1998	84	93	90	81	87	86	88	80	91	:	79	79	94	:	82	76
1997	85	89	87	81	89	84	88	82	92	:	83	77	94	82	83	79
1996	84	89	85	79	85	87	87	81	91	83	81	80	94	83	83	75
1995	83	88	85	79	83	86	87	81	92	82	79	78	95	:	85	74
1994	83	87	89	79	87	90	87	81	92	83	77	:	90	:	84	72

Källa: Eurostat - Europeiska hushållsundersökningen - UDB, version från december 2001 (Utom Frankrike: Nationell arbetskraftsundersökningen; Sverige: undersökning av lönestrukturer.)

Kvinnors genomsnittliga månadslön i procent av mäns i vissa tjänstesektorer inom EU

	1995	1996	1997	1998	1999
Finansiella tjänster	68,2	68,4	67,3	66,6	66,5
Hotell och restaurang	82,9	82,4	83,4	83,5	83,1
Företagstjänster	75,4	76,2	75,1	75,6	75,5

Källa: Eurostat - 1) Harmoniserad lönestatistik 1999, 2) Statistik över lönestrukturer 1995. Vad som ingår i uppgifterna för respektive tjänstegren varierar beroende på land.

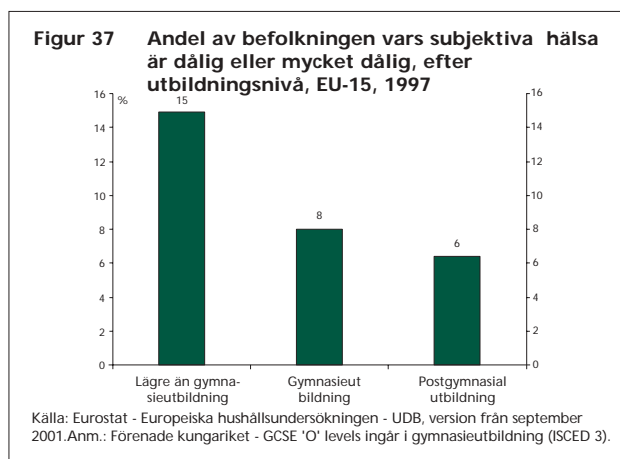
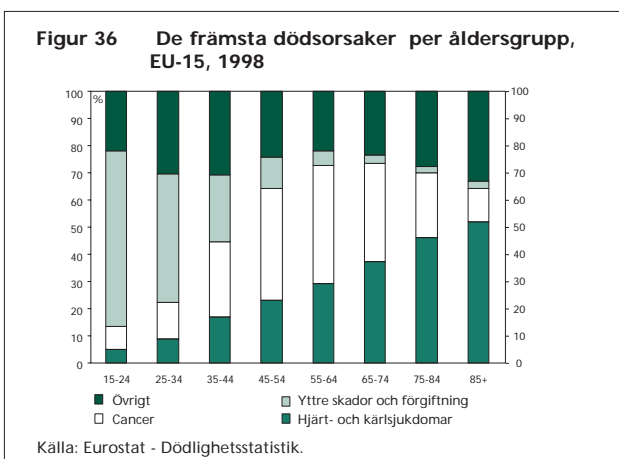
Förväntad livslängd och förväntad hälsa

Den förväntade livslängden fortsätter att öka och är nu 81 år för kvinnor och 75 år för män. I alla medlemsstater lever kvinnor längre än män. I EU som helhet kan kvinnor förvänta sig att leva till 66 år och män till 63 år utan någon funktionsnedsättning.

Nyckelindikator

	EU-15	B	DK	D	EL	E	F	IRL	I	L	NL	A	P	FIN	S	UK
Förväntad livslängd vid födseln, 1999																
Män	74,6	74,3	74,0	74,5	75,5	75,3	74,9	73,5	75,5	73,7	75,2	74,4	71,7	73,7	77,1	74,8
Kvinnor	80,9	80,5	78,8	80,6	80,6	82,5	82,3	79,1	81,8	80,5	80,5	80,9	78,9	81,0	81,9	79,7
Förväntad livslängd utan funktionsnedsättning (vid födseln), 1996																
Män	63	65	62	63	67	65	60	64	67	61	63	62	59	56	:	61
Kvinnor	66	69	62	69	70	68	63	67	70	64	63	66	61	59	:	62

Källa: Eurostat - Dödlighetsstatistik och EU:s hushållsundersökning.

Olycksfall och arbetsrelaterade hälsoproblem

Under 1998 drabbades cirka 4,1 % av arbetstagarna i EU av ett olycksfall i arbetet som ledde till mer än tre dagars frånvaro från arbetet – 6,4 % om man räknar med olycksfall som ledde till ingen eller högst tre dagars frånvaro. Från 1994 minskade antalet olycksfall i arbetet som ledde till mer än tre dagars frånvaro med 10 % (indexvärde 1994 = 100 var 90 1998). Under 1998-1999 led 5,4 % per år av de anställda av arbetsrelaterade hälsoproblem. Totalt går cirka 500 miljoner arbetsdagar förlorade varje år på grund av olycksfall i arbetet och arbetsrelaterade hälsoproblem (150 respektive 350 miljoner dagar). Olyckor i vägtrafiken har minskat med 44 % sedan 1970, men ligger 2000 fortfarande på över 40 000 dödsfall på vägarna i EU.

Nyckelindikator

	EU-15	B	DK	D	EL	E	F	IRL	I	L	NL	A	P	FIN	S	UK
Kvalitet i arbetet (svåra olycksfall i arbetet) Frekvensbaserat (antal per 100 000 förvärsarbetande) index för olycksfall i arbetet som leder till mer än tre dagars frånvaro från arbetet, 1998 - Index 1994 = 100 (1)																
Totalt	90	116	121	89	79	115	89	96	88	105	91	93	93	88	118	79
Åldersgruppen 18-24 år	74	137	111	97	64	118	97	100	94	110	96	115	:	94	111	74
Åldersgruppen 45-54 år	97	132	130	98	78	111	88	90	82	107	92	92	:	95	108	73

(1) Utom Irland och Österrike: 1996 = 100.

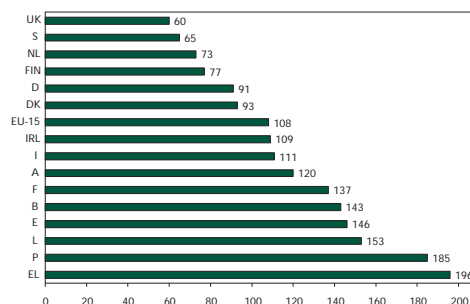
Källa: Eurostat - Den europeiska statistiken över olycksfall i arbetet (ESAW)

Figur 38 Olycksfall i arbetet per typ av verksamhet , EU-15, 1998

Källa: Eurostat - Den europeiska statistiken över olycksfall i arbetet (ESAW)

Figur 39 Antalet dödsfall i trafiken per miljon invånare, 2000

Källa: Eurostat - Transportstatistik. Grekland, Irland, Italien och Luxemburg: Uppskattningar baserade på nationella källor.

Nyckelindikatorerna per medlemsstat

N°	Nyckelindikator	Enhet	År	EU-15	B	DK	D	EL	E	F	IRL	I	L	NL	A	P	FIN	S	UK
3	Försörjningsbördan för äldre	%	2000	24	26	22	24	26	25	24	17	27	21	20	23	23	22	27	24
4	Nettoinvandring Per 1000 invån.		2000	2,0	1,6	1,8	2,5	2,1	1,0	0,8	5,3	2,0	10,9	2,8	2,4	1,0	0,7	1,5	2,8
5	Personer som avbrutit sin skolgång och Inte genomgår utbildning	%	2000	20*	12	12	15	17	28	13	19*	29	17	17	11*	43	10	8	:
6	Livslångt lärande (vuxnas deltagande i utbildning)	%	2000	8	7	21	5	1	5	3*	5*	5	5	16	8*	3*	20	22	21
7	Förvärvsfrekvens	%	2000	63,2	60,5	76,3	64,8*	55,7	54,8	62,0	65,2	53,7	61,7*	72,9	68,2	68,3	67,3	70,8	71,5
8	Förvärvsfrekvens bland äldre arb.tagare	%	2000	37,5	25,0	54,6	37,4	39,0	36,6	29,3	45,1	27,3	27,2	37,9	29,2	51,7	41,2	64,3	50,5
9	Arbetslöshetstal	%	2000	8,2	7,0	4,7	7,9	11,1	14,1	9,5	4,2	10,5	2,4	3,0	3,7	4,1	9,8	5,9	5,5
10	Ungdomsarbetslöshet/andel av befolkningen	%	2000	7,8	6,5	5,3	4,6	11,3	11,4	7,1	3,3	11,8	2,5	4,0	2,9	4,2	11,1	5,5	8,3
11	Långtidsarbetslöshet	%	2000	3,6	3,8	1,0	4,4	6,1	5,9	3,7	1,6	6,3	0,7	0,8	1,0	1,6	2,8	1,7	1,5
12	Utgifter för det sociala skyddet i procent av BNP	%	1999	27,6	28,2	29,4	29,6	25,5	20,0	30,3	14,7	25,3	21,9	28,1	28,6	22,9	26,7	32,9	26,9
13	Förmåner vid ålderdom och för efterlevande I % av de totala sociala förmånerna	%	1999	46,0	43,0	38,0	42,1	50,7	46,2	44,2	25,2	64,0	41,4	41,5	47,4	43,7	35,1	39,5	46,1
14	Inkomstfördelning (andel S80/S20)	Ratio	1998	5,4	5,8	2,7	4,8	6,5	6,8	4,7	5,3	5,9	4,6	4,4	3,8	7,2	3,0	3,4	5,7
15a	Risken för fattigdom före sociala transfereringar	%	1998	26	28	26	24	23	25	28	33	23	26	21	25	27	37	30	33
15b	Risken för fattigdom efter sociala transfereringar	%	1998	18	16	9	16	22	19	18	17	20	12	12	13	20	8	10	21
16	Andelen personer i hushåll utan arbete	%	2000	4,5	4,5	:	4,7	4,2	5,1	5,5	6,6	5,0	0,9	1,1	2,4	1,2	:	:	3,9
17	Andelen kvinnliga ledamöter i nationella parlament	%	2001	23	23	38	32	9	28	10	13	11	17	35	28	20	37	44	18
18	Kvinnors förvärvsfrekvens	%	2000	54,0	51,5	71,6	57,1*	41,2	40,3	55,1	54,1	39,6	48,6*	63,6	59,5	60,3	64,3	69,3	64,8
19	Lönelyftan mellan könen	%	1998	84	93	90	81	87	86	88	80	91	83*	79	79	94	82*	82	76
20a	Förväntad livslängd vid födseln - män	År	1999	74,6	74,3	74,0	74,5	75,5	75,3	74,9	73,5	75,5	73,7	75,2	74,4	71,7	73,7	77,1	74,8
20b	Förväntad livslängd vid födseln - kvinnor	År	1999	80,9	80,5	78,8	80,6	80,6	82,5	82,3	79,1	81,8	80,5	80,5	80,9	78,9	81,0	81,9	79,7
20c	Förväntad livslängd utan funktionshinder (vid födseln) - män	År	1996	63	65	62	63	67	65	60	64	67	61	63	62	59	56	:	61
20d	Förväntad livslängd utan funktionshinder (vid födseln) - kvinnor	År	1996	66	69	62	69	70	68	63	67	70	64	63	66	61	59	:	62
21	Kvalitet i arbetet (svåra olycksfall i arbetet)	Indexpunkter (1994 = 100)	1998	90	116	121	89	79	115	89	96*	88	105	91	93*	93	88	118	79

* = Se förklaring i motsvarande porträtt. Uppgiften kan gälla ett annat år eller ha någon annan begränsning.

Förklaring till varje viktig indikator

- 3 I EU som helhet utgjorde antalet personer som fyllt 65 år 24 % av vad som anses vara den arbetsföra befolkningen (15-64 år) 2000.
- 4 Nettoinvandringen till EU var 2,0 per 1000 invånare år 2000.
- 5 År 2000 hade 20 % av de som var mellan 18-24 år lämnat utbildningssystemet med i bästa fall en utbildning på grundskolenivå.
- 6 I hela EU deltog 8 % av befolkningen i åldersgruppen 25-64 år i utbildning (under de senaste fyra veckorna) under 2000.
- 7 63,2% av EU:s befolkning i åldersgruppen 15-64 år förvärvsarbetade under 2000.
- 8 37,5% av EU:s befolkning i åldersgruppen 55-64 år förvärvsarbetade under 2000.
- 9 8,2% av de som deltog i arbetskraften i EU (förvärvsarbetande och arbetssökande) var arbetslösa 2000.
- 10 7,8% av EU:s befolkning i åldersgruppen 15-24 år var arbetslösa 2000.
- 11 3,6% av de som deltog i arbetskraften (förvärvsarbetande och arbetssökande) hade varit arbetslösa i minst ett år 2000.
- 12 EU:s utgifter för det sociala skyddet utgjorde 1999 27,6 % av bruttonationalprodukten (BNP).
- 13 I hela EU är förmåner vid ålderdom och förmåner för efterlevande de största utgiftsposterna för det sociala skyddet (46,0 % av de totala förmånerna 1999).
- 14 På EU-nivå fick den fattigaste femtedelen av befolkningen endast 8 % av den totala inkomsten 1998, medan den rikaste femtedelen fick 39%, dvs. 5,4 gånger så mycket.
- 15a Före sociala transfereringar skulle 26 % av EU:s befolkning ha levt under fattigdomsgränsen 1998.
- 15b Efter sociala transfereringar levde 18 % av EU:s befolkning under fattigdomsgränsen 1998.
- 16 I hela EU levde 4,5 % av befolkningen i hushåll där ingen hade ett arbete (men där minst en person deltog i arbetskraften) 2000.
- 17 I EU som helhet var 23 % av ledamöterna i nationella parlament (eller andra kammaren) kvinnor 2001.
- 18 54,0 % av EU:s kvinnliga befolkning i åldern 15-64 år förvärvsarbetade 2000.
- 19 I EU som helhet var kvinnors genomsnittliga bruttolön per timme 84 % av mäns 1998. Befolkningen består av alla avlönade anställda i åldern 16-64 år som arbetar minst 15 timmar per vecka.
- 20a Den förväntade livslängden vid födseln EU var i genomsnitt 74,6 år för män i EU 1999.
- 20b Den förväntade livslängden vid födseln var i genomsnitt 80,9 år för kvinnor i EU 1999.
- 20c En man i EU kan förväntas leva till i genomsnitt 63 år utan funktionsnedsättning (uppgifter från 1996).
- 20d En kvinna i EU kan förväntas leva till i genomsnitt 66 år utan funktionsnedsättning (uppgifter från 1996).
- 21 I EU som helhet inträffade 10 % färre (100-10=90) olycksfall i arbetet (som ledde till mer än tre dagars frånvaro) per 100 000 förvärvsarbetande 1998 än 1994.

Eurostat Data Shops

Belgique/ België

Eurostat Data Shop Bruxelles/Brussel
Planistat Belgique
 Rue du Commerce 124
 Handelsstraat 124
 B-1000 Bruxelles/Brussel
 Tel. (32-2) 234 67 50
 Fax (32-2) 234 67 51
 E-mail: datashop@planistat.be
<http://www.datashop.org/>

Språk:
 ES, DE, EN, FR

France

INSEE Info service
Eurostat Data Shop
 195, rue de Bercy
 Tour Gamma A
 F-75582 Paris Cedex 12
 Tel. (33) 1 53 17 88 44
 Fax (33) 1 53 17 88 22
 E-mail: datashop@insee.fr
 Medlem av MIDAS Net

Språk:
 FR

Danmark

DANMARKS STATISTIK
Bibliotek og Information
Eurostat Data Shop
 Sejrøgade 11
 DK-2100 København Ø
 Tlf. (45) 39 17 30 30
 Fax (45) 39 17 30 03
 E-mail: bib@dst.dk
<http://www.dst.dk/bibliotek>

Språk:
 DA, EN

Italia - Roma

ISTAT
Centro di informazione statistica
— Sede di Roma
Eurostat Data Shop
 Via Cesare Balbo, 11a
 I-00184 Roma
 Tel. (39) 06 46 73 31 02/06
 Fax (39) 06 46 73 31 01/07
 E-mail: dipdiff@istat.it
 Medlem av MIDAS Net

Språk:
 IT

Deutschland

Statistisches Bundesamt
Eurostat Data Shop Berlin
 Otto-Braun-Straße 70-72
 (Eingang: Karl-Marx-Allee)
 D-10178 Berlin
 Tel. (49) 1888-644 94 27/28
 Fax (49) 1888-644 94 30
 E-Mail: datashop@destatis.de
<http://www.eu-datashop.de/>

Språk:
 DE, EN

Italia - Milano

ISTAT
Ufficio regionale per la Lombardia
Eurostat Data Shop
 Via Fieno, 3
 I-20123 Milano
 Tel. (39) 02 80 61 32 460
 Fax (39) 02 80 61 32 304
 E-mail: mileuro@tin.it
 Medlem av MIDAS Net

Språk:
 IT

España

INE
Eurostat Data Shop
 Paseo de la Castellana, 183
 Oficina 011
 Entrada por Estébanez Calderón
 E-28046 Madrid
 Tel. (34) 91 583 91 67
 Fax (34) 91 579 71 20
 E-mail: datashop.eurostat@ine.es
<http://www.datashop.org/>
 Medlem av MIDAS Net

Språk:
 ES, EN, FR

Luxembourg

Eurostat Data Shop Luxembourg
 BP 453
 L-2014 Luxembourg
 4, rue Alphonse Weicker
 L-2721 Luxembourg
 Tél. (352) 43 35-2251
 Fax (352) 43 35-22221
 E-mail: dslux@eurostat.datashop.lu
<http://www.datashop.org/>
 Medlem av MIDAS Net

Språk:
 ES, DE, EN, FR, IT

Nederland	<p>STATISTICS NETHERLANDS Eurostat Data Shop — Voorburg Postbus 4000 2270 JM Voorburg Nederland Tel. (31-70) 337 49 00 Fax (31-70) 337 59 84 E-mail: datashop@cbs.nl</p> <p>Språk: EN, NL</p>	United Kingdom	<p>Eurostat Data Shop Office for National Statistics Room 1.015 Cardiff Road Newport South Wales NP10 8XG UK Tel: (44) 1633 813369 Fax: (44) 1633 813333 E-mail: eurostat.datashop@ons.gov.uk</p> <p>Språk: EN</p>
Portugal	<p>Eurostat Data Shop Lisboa INE/Serviço de Difusão Av. António José de Almeida, 2 P-1000-043 Lisboa Tel. (351) 21 842 61 00 Fax (351) 21 842 63 64 E-mail: data.shop@ine.pt</p> <p>Språk: EN, FR, PT</p>	Norge	<p>Statistics Norway Library and Information Centre Eurostat Data Shop Kongens gate 6 Boks 8131 Dep. N-0033 Oslo Tel. (47) 21 09 46 42/43 Fax (47) 21 09 45 04 E-mail: Datashop@ssb.no</p> <p>Språk: EN, NO</p>
Suomi/Finland	<p>STATISTICS FINLAND Eurostat DataShop Helsinki Tilastokirjasto PL 2B FIN-00022 Tilastokeskus Työpajakatu 13 B, 2. kerros, Helsinki P. (358-9) 17 34 22 21 F. (358-9) 17 34 22 79 Sähköposti: datashop@stat.fi http://tilastokeskus.fi/tk/kk/datashop/</p> <p>Språk: EN, FI, SV</p>	Schweiz/ Suisse/ Svizzera	<p>Statistisches Amt des Kantons Zürich Eurostat Data Shop Bleicherweg 5 CH-8090 Zürich Tel. (41-1) 225 12 12 Fax (41-1) 225 12 99 E-mail: datashop@statistik.zh.ch http://www.statistik.zh.ch</p> <p>Språk: DE, EN</p>
Sverige	<p>STATISTICS SWEDEN Information service Eurostat Data Shop Karlavägen 100 Box 24 300 S-104 51 Stockholm Tfn (46-8) 50 69 48 01 Fax (46-8) 50 69 48 99 E-post: info@scb.se http://www.scb.se/info/datashop/eudatashop.asp</p> <p>Språk: EN, SV</p>	USA	<p>HAVER ANALYTICS Eurostat Data Shop 60 East 42nd Street Suite 3310 New York, NY 10165 Tel. (1-212) 986 93 00 Fax (1-212) 986 69 81 E-mail: eurodata@haver.com</p> <p>Språk: EN</p>

**På Eurostats hemsida
www.europa.eu.int/comm/eurostat/
 finns en aktuell förteckning över
 Eurostat Data Shops.**